

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ
НАМАНГАН ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ
ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ШАРҚШУНОСЛИК
ИНСТИТУТИ

МАХМУДЖОН МУХИТДИНОВ

ХУЛКАР СУЛАЙМОНОВА

ЭНГ ОСОН АРАБ ТИЛИ

АРАБ ТИЛИНИ ЎРГАТУВЧИЛАР УЧУН
ҚЎЛЛАНМА
(1-жузь)

«Наманган»

Ушбу ўқув-услубий қўлланма НамДУ ўқув-услубий кенгашининг 2008 йил 3 июлдаги йиғилишида муҳокама қилинган ва нашрга тавсия этилган. Баённома № 10

Масъул муҳаррир: Хамиджон ХОМИДИЙ,
Профессор, ф.ф. доктори, Низомий
номидagi ТДПУ ўзбек классик адабиёти
кафедраси мудири 8

Муҳаррир: Мўминжон СУЛАЙМОНОВ,
НамДУ доценти

Тақризчилар: Икромжон БУЛТАКОВ,
Тошкент Давлат шарқшунослик
институтини доценти

Юнусхон РАХМАТУЛЛАЕВ,
НамДУ ўқитувчиси.

Рахмонов ГОЙИББЕКОВА,
Нашондан вилояти Чиртоқ тумани 13
умра мактаб араб тили ўқитувчиси.

Ушбу ўқув-услубий қўлланма соддадан мураккабга томон йўналган 20 та дарадан ibорат. Мазкур ўқув-услубий қўлланма араб тилини ўргангани янги бошлаганлар ҳамда олин ўқув юрларинини қўйи босқич талабаларига мўлжалланган. Ушбу барча араб тилига қизиқувчилар ҳам фойдаланишлари мумкин. Қўлланмага мактаб ўқувчилари ва олий ўқув юрги талабалари билгани вақтом бўлган тушувчанлар ва энг долзарб сиёсий атамалар дуқати ҳамда араб давлатлари билан боғлиқ муҳим географик номлар дуқати ялова қиланган.

Ўқувнига қўлай бўлиши учун транскрипцияда мулик унлиларини фойдалани мақсадида а: белгиси эмас, аа белгиси қўлланилди. Хар қандай нонда бўлгани каби ушбу ўқув-услубий қўлланмада ҳам камчиликлар бўлиши табиий. Ўзларининг фикр-мувоҳазаларини билдирганларга олдиндан танаққур айташим.

Муаллифлар

ISBN-978-9943-344-93-8

НГ 744-1829.75-1411400 2009
745- (6.0) – (05)

© «Наманган» нашриёти
© М.Муҳитдинов, Х.Сулаймонова

Ушбу қўлланма араб тили ва адабиётининг
зукко билимдонлари бўлмиш устозларимиз
Симатулла Абдуллаев ва Одилжон Носировнинг
порлоқ хотирасига бағишланади

МАЪНАВИЯТИМИЗГА ОЧҚУ

Халқимизнинг минг йилдан зиёд даврдаги маънавий-маърифий мейриси, адабиётию илм-фанига доир сарчашмалар араб хатида битилган. Ўз миллий кадриятлари билан фахрланадиган ҳар бир фуқаро бу ёзувни билиши фойдали. Шунинг учун араб графикасини, тилини ўрганишга доир ҳар қандай қўлланма ёки китоб қўллаб-қувватланишга лойиқ. Ана шу жиҳатга қўра М.Мухитдинов ва Х.Сулаймоновалар томонидан яратилган «Энг осон араб тили» қўлланмасини давк билан ўқиб чиқдим. Муаллифлар араб тили қонуни қондаларини, уни ўрганиш усулларини энг ҳаммабон тарзда баён этганлар, тушунтирганлар. Муайян қондалар юзасидан берилган мисоллар, ўрганиш учун келтирилган сўз ҳамда иборалар тўғри, мақсадга мувофиқ танланган. Улар эсда сақлаш, ёдлаш ҳамда ўзга тилдан таржима қилиш учун қулай ва барча матилар бир томондан араб тилининг ўзига хос қонуниятларини ўзлаштиришга хизмат қилса, иккинчи томондан ўқувчи тафаккурини чархлайди, унда араб тилидаги сўзларни ўзбек тилига ўгириш кўникмасини ҳосил этади.

Хулосаикалом шуки, «Энг осон араб тили» шу ёзувни ўрганишга қизиққан ўқувчи, талаба ҳамда хаваскор тил ўрганувчиларга маънавиятимиз тарихини билиш учун бир очқу сифатида хизмат қилиши шубҳасиздир.

Профессор Х.Ҳомидий,
2008 йил, 8 май

1-§. Араб ёзуви. ا (алиф) ва د (даал) харфлари

Араблар ундан чанга қараб ёзадилар. Арабча харфлар сатр чизмида жойлашганига қараб бири-биридан фарқ қилади. Шунинг учун ҳам биз уларни ёзганда араб алифбосининг биринчи харфи - алиф харфининг сатр чизмида жойлашганига қараб мутаносиблаштириб оламиз. (1) Алиф сатр чизмидан настга тушмайди ва тахминан 8 мм лар атрофидаги тик чизмдир.

1-машқ. Алиф харфини бир қатор ёзинг.

ا ا ا ا

Алиф харфи ўзи алоҳида ҳолда бирор товушни билдирмайди.

Даал харфи «д» товушини ифодалайди. Юқоридан настга қараб ёзилади. Алифга нисбатан олинганда, унинг ярмига тенг, остки чанга қайрилган қисми сатр чизмидан настга тушмайди.

2-машқ. Алифга қиёслаган ҳолда даал харфини ёзинг.

اد اد اد اد

2-§. Қисқа унлилар ва ҳаракатлар

Араб тилида унли товушлар қисқа ва чўзиқ бўлади. Аммо араб алифбосида унли товушларни ифодалайдиган харфлар йўқ. Қисқа унлиларни ифодалаш учун ундош харфларнинг ости ёки устига қўйиладиган белгилардан фойдаланилади. Мазкур белгилар ҳаракатлар деб аталади.

4- машқ. Ўнгдан чапга қараб ёзинг.

ا د ر ر ر ر

5- машқ. Ўнгдан чапга қараб ўқинг.

رَرَرَر رَرَر رَرَر
رَرَر رَرَر رَرَر

6- машқ. Ўнгдан чапга қараб ўқинг.

ر ر ر ر ر

4--§. ز (зе) ҳарфи ва «з» товуши

ز ҳарфи ўзбек тилидаги «з» товушига ўхшаш товушни билдиради.

ز ҳарфи ر «ре» ҳарфи билан бир хил ёзилади. Фақат биргина фарқи устида битта нуктаси бўлади.

7- машқ. Ўнгдан чапга қараб ўқинг.

زَزَز زَزَز زَز زَز زَز

Иккинчи дарс

الدَّرْسُ الثَّانِي

5-§. ذ (заал) ҳарфи ва «з» товуши

ذ (заал) ҳарфи د «даал» ҳарфи каби ёзилади.

Биргина фарқи устида битта нуктаси бўлади. Тилнинг учини тишлаган ҳолда инглиз тилидаги {Θ} товуши каби талаффуз қилинади.

1- машқ. Ўнгдан чапга қараб ўқинг.

ذذذ ذذذ ذذ ذذ ذذ

رُزْدَ دَرْدَ دَرْدَ دَرْدَ دَرْدَ دَرْدَ

6-§. «ваав» ҳарфи ва «в» товуши
Ваав ҳарфи «в» товушини ифодалайди.

У ҳарфи «ре» ҳарфи каби ёзилади. Фарқи сатр чизиқидан тена қисмида чапга қараган думалок шакли бўлади. Унинг алиф ва даалга нисбатан ёзилиши қуйидагича:

اد و

1- машқ. Унгдан чапга қараб ўқинг.

وَوَوُ وَوَوُ وَوَوُ وَوَوُ وَوَوُ
دَوْرَ دَوْرَ دَوْرَ دَوْرَ دَوْرَ
وَرْدَ وَرْدَ وَرْدَ وَرْدَ وَرْدَ

7-§. «Аа» чўзиқ унлиси

Қисқа унлилардан ташқари араб тилида {аа} чўзиқ унлиси каби чўзиқ унлилар ҳам мавжуд. Араб тилида — ҳаракатини олган ҳарфдан кейин келган ҳаракатсиз алиф чўзиқ унли «аа» ни ифодалайди.

Унлиларнинг узун қисқалиги араб тилида катта аҳамиятга эга бўлиб, сўзнинг маъносини ўзгартира олади. Шунинг учун сўзларни талаффуз қилганда унлиларнинг узун ёки қисқалигига қатъий эътибор бериш керак.

2-машқ. Узун ва қисқа унлиларни фарқлаб ўқинг.

دَرْدَ — دَرْدَ   دَرْدَ — دَرْدَ
رُزْدَ — رُزْدَ   رُزْدَ — رُزْدَ

زَارَ - زَارَا
دَاوَا - دَاوَا

ذَادٌ - ذَادٌ
رَاوَا - رَاوَا

8-§. Танвин тушунчаси

Араб тилида кўпчилик ном (от, сифат, сон, сифатдон)лар «танвин» деб аталувчи кўшимча билан тугайди. Сўзнинг бош келишиқдан шакли «ун» тарзида ўқилувчи танвин билан тугайди. Худди ҳаракатлардек, танвинлар ҳам кўшимча белгилар сифатида илова қилинади. М: «ун» танвини ^ـ шаклида бўлиб, у сўзнинг охиридаги ҳарфнинг устига қўйилади.

М: دَارٌ - ҳовли, уй

وَرْدٌ - атиргул

وَارِدٌ - келувчи.

Учинчи дарс

الدَّرْسُ الثَّلَاثُ

9-§. Араб тилидаги ҳарфлар имлосининг ўзига хос хусусиятлари

Араб ҳарфлари босма ҳолда ҳам, ёзма шаклда ҳам бир сўз доирасида бир-бирига қўшилиб ёзилади. Бунинг натижасида ҳар бир ҳарф сўздаги жойига қараб ўз шаклини ўзгартиради. Бундай шакллар тўрт хил:

1. Алоҳида (қўшилмаган) шакл.

2. Сўз бошидаги шакл.

3. Сўз ўртасидаги шакл.

4. Сўз охиридаги шакл.

Биллар ўртанган 6 ҳарф (ا، ب، ت، ج، د، ذ) эса, бошқа ҳарфлардан фарқ қилган ҳолда фақат икки шаклга эга. Улар чап томонга, яъни ўзидан кейинги ҳарфга ҳеч қачон қўшилмайди. Шунинг учун ҳам улар тўрт шаклли

эмас, балки 2 (кўшилмаган ва ўнг томонга кўшилган) шаклларга эгадир.

сўз охирида	сўз ўртасида	сўз бошида	алохида
ل	ل	ا	ا
د	د	د	د
ذ	ذ	ذ	ذ
ر	ر	ر	ر
ز	ز	ز	ز
و	و	و	و

Ушбу жадвалдан кўриниб турибдики, мазкур олти харфнинг алохида шакли билан бош шакли ва ўрта шакли билан охириги шакли бир хил.

10-§. پ (бе) ҳарфи ва «б» товуши

Ушбу харф тўрт шаклли бўлиб, «б» товушини ифодалайди. Ўнгдан чапга томон қуйидагича ёзилади.

сўз охирида	сўз ўртасида	сўз бошида	алохида
ب	ب	ب	ب

Унинг алифга нисбатан сатр чизигида жойлашуви қуйидагичадир:

ا ب ب ب

Бир-бирнга қўшилиб ёзилиши қуйидагича:

بيبيبي

1- машқ. Ўнгдан чапга қараб ўқинг.

بَابُ بَابُ بَابُ بَابُ بَابُ
بَا بَدَّ بَوَّ دَبَّرَ ذَرَبٌ زَرَبٌ
بَزْرٌ بَدَارٌ بَوَادِرُ بِيَابٌ

11-§. ت (те) ҳарфи ва «т» товуши

«Т» товушини ифодалайди. Ёзилиши худди «бе» ҳарфи каби ёзилади, лекин ҳарф остида битта нукта келмасдан, тенасига иккита нукта қўйилади.

Сўз охирида	сўз ўртасида	сўз бошида	алоҳида
ت	ت	ت	ت

2- машқ. Ўнгдан чапга қараб ўқинг.

ت ت ت ت ت ت ت ت ت ت ت ت

12-§. ث (се) ҳарфи ва «с» товуши

ث (се) ҳарфи тилнинг учини тишлаб талаффуз қилинадиган «с» товушини ифодалайди. У инглиз тилидаги [θ] га ўхшаш товушдир. Ёзувда худди «те» ҳарфи каби ёзилади, фақат нукталар сопи иккита эмас, учтадир.

сўз охирида	сўз ўртасида	сўз бошида	алоҳида
ث	ث	ث	ث

3- машқ. Ўнгдан чапга қараб ўқинг.

ث ث ث ث ث ث ث ث ث ث ث ث

4- машк. Бир биридан фарқлаб ўқинг.

ث - د   د - ث
 ث - د   د - ث
 ث - د   د - ث

5- машк. Ўнгдан чапга қараб ўқинг.

دَبْرَتَ دَاتَ ثَارَ وَرَثَتَ
 تَرَثَ دَابِتَ تَبْرُزُ زَارَتَ

13-§. Рақамлар

Араблар фойдаланадиган рақамлар (келиб чиқини бир бўлишига карамай) бизлар фойдаланадиган рақамлар билан ёзилишида фарқ қилади.

Бизда	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0
Арабларда	١	٢	٣	٤	٥	٦	٧	٨	٩	٠

Кўп хонали сонларнинг ўқилиши бизлардаги каби чандан ўнгга қараб ўқилади ва ёзилади. М:

Бизда	10	15	17	25	300	7612	2008	1961
Арабларда	١٠	١٥	١٧	٢٥	٣٠٠	٧٦١٢	٢٠٠٨	١٩٦١

6- машк. Янги сўзларни ёдланг.

совуқ (сифат) - بَارِدٌ   эшик - بَابٌ
 атоқли - بَارِزٌ   ёқтириш - وَدَادٌ
 мустаҳкам - ثَابِتٌ   озиқ-овқат - زَادٌ
 тупроқ - ثَرَابٌ   совуқ(от) - بَرْدٌ
 савоб - ثَوَابٌ   маош - رَاتِبٌ

Алоҳида шаклида сатр чизигидан тушмайди, лекин сўз охирида келган ўзидан олдинги харфга қўшилган ҳолда сатр чизигидан пастга осилтириб ёзилади.

3- машқ. Ўнгдан чапга қараб ўқинг.

يَ يَ يَ يَ يَ يَ يَ يَ يَ يَ يَ
بِي تِي دِي دُو يُو تُو

16-§. Чўзиқ унлилар

Араб тилида «аа» чўзиқ унлисидан ташқари, яна «ии» ва «уу» чўзиқ унлилари ҳам мавжуд.

Агар — «касра» белгиси билан ҳаракатланган харфдан сўнг ҳаракатсиз **ي** харфи келса, у чўзиқ унли «ии» ни ифодалайди. Шунингдек, — дамма ҳаракатли харфдан кейин келган ҳаракатсиз **و** чўзиқ унли «уу» ни ифодалайди. М:

нуурун	ثور	ниирун	نير	наарун	نار
--------	-----	--------	-----	--------	-----

Демак **و** ва **ي** ундошлари ҳаракатли бўлганда «в» ва «й» ундошларини ифодалар экан. Агарда улар ҳаракатсиз бўлса, «уу» ва «ии» чўзиқ унлиларини ифодалайди.

4-машқ. Қисқа ва чўзиқ унлиларни қиёслаб ўқинг.

ثَ - ثا	نَ - نا	دَ - دا
ثِ - ثي	نِ - ني	دِ - دي
ثُو - ثو	نُو - نو	دُو - دو

5-машқ. Янги сўзларни ёдланг.

вазир - وَزِيرٌ

уй - بَيْتٌ

қизлар - بَنَاتٌ

ўсимликлар - نَبَاتَاتٌ

ўт, олов - نَارٌ

гуноҳ - دَنْبٌ

ёруғ - نَيْرٌ

қўл - يَدٌ

ўсимлик - نَبَاتٌ

диван - دِيوَانٌ

нодир - نَادِرٌ

юмшоқ - وَثِيْرٌ

нур - نُوْرٌ

кийим - ثَوْبٌ

шубҳа - رَيْبٌ

қиз - بِنْتٌ

17-§. Аниқловчининг ўрни

Араб тилида ўзбек тилидан фарқли равишда сифатловчи аниқловчи сифатланмиш отдан кейин келади. Мас.:

атоқли вазир وَزِيرٌ بَارِزٌ

юмшоқ диван دِيوَانٌ وَثِيْرٌ

нодир ўсимлик نَبَاتٌ نَادِرٌ

ёруғ уй بَيْتٌ نَيْرٌ

Бешинчи дарс

الدَّرْسُ الْخَامِسُ

18-§. ل (лаам) ҳарфи ва «л» товуши

ل (лаам) ҳарфи «л» товушини ифодалайди. Ҳар икки томондаги ҳарфга қўшилади ва тўрт кўринишга эга.

сўз охирида	сўз ўртасида	сўз бошида	алоҳида
ل	ل	ل	ل

«Лаам» харфининг бўйи алиф харфининг бўйи билан тенг.

1-машқ. Ўнгдан чапга қараб ўқинг.

ل ل ل ل ل ل ل ل ل ل

2-машқ. Ўнгдан чапга қараб ўқинг.

لَوَالِبٌ نَالْنَا دَكِيلٌ لَوُ

19-§. ك (каф) ҳарфи ва «к» товуши

ك (каф) «к» товушини ифодалайди. Тўрт шаклга эга. Бўйи «алиф» нинг бўйига тенг. Алоҳида ва охириги шакли икки кўринишга эга:

сўз охирида	сўз ўртасида	сўз бошида	алоҳида
ك ك	ك	ك	ك ك

3-машқ. Ўқинг ва 5 марта кўчириб ёзинг.

ك ك ك ك ك ك ك ك ك ك ك ك ك ك ك ك

4-машқ. Эътибор билан 10 марта такрорланг.

كِبَارٌ لَكَ يَكُونُ يَكْتَبُ يَتْرُكُ

ل ва ك ҳарфларидан кейин қўзиқ угли «аа» ни ифодаловчи ل ҳарфи келганда, ушбу ҳарфлар ўз шаклини бироз ўзгартиради: لا - лаа, كا - каа.

5-машқ. 10 марта кўчириб ёзинг.

... لا

... كا

6-машқ. Янги сўзларни ёдланг.

ёзувчилар -	كُتَّابٌ	булбул -	بَلْبُلٌ
катта -	كَبِيرٌ	стакан -	كُوبٌ
ширин -	لَذِيذٌ	сут -	لَبَنٌ
йўқ -	لَا	бола -	وَلَدٌ
китоб -	كِتَابٌ	юрт, мамлакат -	بَلَدٌ
ёзувчи -	كَاتِبٌ	юртлар, мамлакатлар -	بَلَدَانٌ
китоблар -	كُتُبٌ	юртлар, мамлакатлар -	بِلَادٌ
хўроз -	دِيكٌ		

20-§. ۋ боғловчиси

Ўзбек тилидаги «ва» боғловчиси араб тилидан ўзлашгандир. Сўзларни санаганда ўзбек тилида сўзларни санаш оҳангида талаффуз қилинганда кўпроқ вергул қўйилиб, энг охирги сўздан олдин «ва» боғловчиси қўйилса, араб тилида ҳар бир сўздан кейин ۋ боғловчиси қўйилиши афзал кўрилади. Мас.:

كُتُوبٌ وَ دِيكٌ وَ بَلْبُلٌ

Жўжа, хўроз ва булбул.

21-§. Ҳаракатлардан фойдаланиш

Араб тилида кундалик ҳаётдаги матнларда ва оммавий нашрлардаги ёзувларда ҳаракатлардан фойдаланилмайди. Ҳаракатлар ўқув машғулотида, луғатларда, шеърийда ва Қуръон ёзувларидагина қўйилади. Шунинг учун ҳам сўзларни ёдлаб олиб, мазмундан келиб чиққан ҳолда, ҳаракатсиз ўқишга одатланиш керак.

7-машқ. Арабчага таржима қилинг.

1) Катта стакан. 2) Нодир ўсимлик. 3) Катта ва совуқ уй. 4) Ширин сут ва катта стакан. 5) Атокли ёзувчи.

22-§. Эгалик ва мавжудликни ифодалаш

Араб тилида эгалик ва мавжудликни ифодалаш учун шахс, сон ва жинсда ўзгариб турадиган махсус гап қурилмасидан фойдаланилади. Улардан баъзилари қуйида берилмоқда:

- ... لي - менинг ...им (бор)
- ... لك - сенинг ...инг (бор) (эркак кишига)
- ... له - сенинг ...инг (бор) (аёл кишига)
- ... لنا - бизнинг...имиз (бор)

Бундайин гап қурилмалари орқали феълсиз гаплар тузилади ва мавжуд нарса хусусий эканлигини англатади:

- менинг китобим (бор) لي كتاب
- сенинг уйинг (бор) لك بيت

Изоҳ: Одатда «бор» сўзи араб тилида тушиб қолади, лекин ўзбек тилига таржима қилинганда у қўлланилади.

5-дарсга тааллуқли матн

- (۱) لك كتاب نادر .
- (۲) لنا بيت كبير .
- (۳) لي لبن بارد .
- (۴) لي ثور كبير .
- (۵) لك لبن لذيذ و بارد .
- (۶) لنا ديوان وثير و نادر .
- (۷) لنا بيت كبير و نير و بارد .

23-§. Араб тилида жинс

Араб тилида иккита грамматик жинс бор: эркак (музаккар), аёл (муаннас).

24-§. Музаккар (эркак) жинси (мз)

Олтинчи дарсгача биз фақат музаккар жинсидаги исмлардан фойдаландик (араб тилида от, сифат ва олмонларни умумий равишда исм деб номланади). Музаккар жинсидаги исмлар аксар ҳолларда **ـ** (ун) танви қўшимчаси билан тугайди:

بَاب – эшик, **كِتَاب** – китоб,
نَادِر – нодир, **لَبَن** – сут.

Шунингдек, сифатловчи аниқловчилар ўзи аниқлаб келган от (аниқланмишнинг) жинсига мослашиб келади:

катта китоб **كِتَابٌ كَبِيرٌ**
ширин сут **لَبَنٌ لَذِيذٌ**

25-§. Муаннас (аёл) жинси (мн) ва **ة** ҳарфи

Муаннас жинсидаги аксар сўзлар ёзувда ўзига хос жинс белгиси бўлган ва «та-марбута» (боғланган «т») деб номланадиган «т» ҳарфи билан тугайди. Шунинг учун ҳам мазкур ҳарфнинг фақат алоҳида ва охириги шакллари мавжуд ҳолос.

сўз охирида	сўз ўртасида	сўз бошида	алоҳида
ة	-	-	ة

«Та-марбута»нинг алоҳида ҳолати **ا، ذ، ر، ز، و** – ҳарфларидан кейин келади. Муаннас жинсидаги сўзларда **ة، ة** дан олдинги ҳарф «а» ҳаракатини олган бўлади. Шунинг учун ҳам музаккар сўзлар «ун»

қўшимчаси билан тугаса, муаннас сўзлар «атун» қўшимчаси билан тугайди:

атиргул (вардагун)- وَرْدَةٌ

костюм (бадлагун) - بَدَلَةٌ

вазирлик (визааратун)- وَزَارَةٌ

давлат (давлатун)- دَوْلَةٌ

сариёв (зубдатун)- زُبْدَةٌ

Изоҳ: Араб тилида инсон танасининг жуфт аъзолари, аёл жинсини англатадиган сўзлар ва баъзи сўзлар ۋ қўшимчаси билан тугамаса ҳам муаннас жинсида ҳисобланади:

қўл - يَدٌ

қиз - بِنْتٌ

ҳовли - دَارٌ

Муаннас жинсидаги сифатлар музаккар жинсидаги сифатларнинг охиридаги «ун» қўшимчаси ўрнига «атун» қўшимчасини алмаштириши орқали ҳосил қилинади:

муаннас

كَبِيرَةٌ

بَارِدَةٌ

музаккар

كَبِيرٌ

بَارِدٌ

1-машқ. Қуйидаги музаккар сифатлардан муаннас сифат ясанг.

(۱) نَادِرٌ .

(۲) لَذِيذٌ .

(۳) وَثِيرٌ .

(۴) كَبِيرٌ .

6-дарсга тааллуқли матн

- 1) لنا وزارة كبيرة .
- 2) لك وردة نادرة .
- 3) لى نبات نادر .
- 4) لك لبن بارد و زبدة باردة .
- 5) لنا ديوان وثير .
- 6) لك ديوان وثير و نادر .
- 7) لى بدلة .

2-машқ. Арабчага таржима қилинг. 1) Бизнинг катта давлатимиз бор. 2) Менинг булбулим ва хўрозим бор. 3) Бизнинг катта ва ёруғ уйимиз бор.

26-§. • (ҳойи ҳавваз) ҳарфи ва «х» товуши

Ушбу ҳарф ўзбек тилидаги «х» товушини ифодалайди. Ёзувда ҳар икки томондаги ҳарфга қўшिलाди ва тўрт кўринишга эгадир:

сўз охирида	сўз ўртасида	сўз бошида	алоҳида
ه	هـ	هـ	هـ

3-машқ. Уқинг ва 5 марта кўчиринг.

ه ه ه ه ه

4-машқ. Янги сўзларни ёдланг.

зал - **بَهُو**

ажойиб - **بَاهِر**

шу ерда, шу ерга - **هِنَا**

у ерда, у ерга - **هِنَاكَ**

у - **هُوَ**

у (муаннас) - **هِيَ**

унинг(мз) ... (бор) - له

унинг(ми) ... (бор) - لها

6-дарснинг 2-матни

- 1) له كتاب كبير. هو نادر. هو هنا.
- 2) هناك بهو كبير. هو بارد.
- 3) لها وردة كبيرة. هي نادرة.
- 4) هناك وردة نادرة. هي كبيرة.
- 5) هنا زبدة باردة. هي لذيذة.
- 6) لنا بيت كبير. هو هناك.
- 7) هنا ديك كبير. و هناك بلبل نادر.
- 8) لي كوب كبير و هناك لبن بارد و لذيذ.
- 9) هناك نبات نادر. هو باهر.

5-машқ. Арабчага ўғиринг.

1. Унинг катта стакани бор. У у ердадир. 2. Менинг ажойиб атиргулим бор. У каттадир. 3. Менинг костюмим бор. У шу ердадир. 4. У ерда булбул бор. 5. Бу ерда бола бор. Унинг мазали ва совуқ сути бор.

Еттинчи дарс

الدَّرْسُ السَّابِعُ

27-§. Кўрсатиш олмошлари

هَذَا – бу (мз) ва هَذِهِ - бу (ми) олмошларининг биринчи бўғинида алиф бўлмаса ҳам, улар чўзиброк талаффуз қилинадн: хааза, хаазихи

Исмий (от кесимли) гапларда мазкур кўрсатиш олмошлари эга вазифасида келиши мумкин. Бундай

гапларда эга вазифасида келган кўрсатиш олмошлари кесим вазифасида келган от билан жинсда мослашади:

Бу – костюм. - هذه بدلة

Бу –хўроз. - هذا ديك

1-машқ. Ўқинг ва таржима қилинг.

هذا بيت كبير. هو هنا. هذه وردة. هي باهرة. هذا لبن
لذيذ و هذه زبدة باردة. هذا كوب كبير. هناك بهو باهر.
هذانات نادر.

2-машқ. Арабчага ўтиринг.

1) Бу – вазирлик. У каттадир. 2) Бу ажойиб ва подир ўсимлик. 3) Бу – бола. Унинг катта уйи бор.

28-§. Сўроқ гап

Сўроқ гаплар гап бошига қўйиладиган **هَل** (хал) – «ми» сўроқ юклагаси ёрдамида ҳосил қилинади ва сўроқ оҳанги билан талаффуз қилинади.

Сўроқ гап	Дарак гап
هل هذا بيت؟	هذا بيت
هل لك ديك؟	لك ديك
هل هو كبير؟	هو كبير

Янги сўзларни ёдланг.

ёзувчи аёл - كَاتِبَةٌ

йўқ - لا

ёзувчи - كَاتِبٌ

ха - أَيْوَا

ит - كَلْبٌ

Изоҳ: لا ва أَيْوَا юклагалари гапнинг бошига бўлақларидан вергул билан ажратилади. Арабча вергул

ва сўрок белгиси ўзбекча муқобилининг тескари ёзилишидир.

7-дарснинг 1-матни

- 1) هل هذه دولة كبيرة؟ ايوا، هذه دولة كبيرة.
 2) هل هو كاتب؟ لا، هو وزير.
 3) هل هناك كتب؟ لا، هناك ديك. هل هو كبير؟ ايوا، هو كبير.
 4) هل هي كاتبة؟ ايوا، هي كاتبة. هل لها كتاب كبير؟
 ايوا، لها كتاب كبير.

29-§. م (ميم) ҳарфи ва «м» товуши

م ҳарфи тўрт шаклли ва ҳар икки томонидаги ҳарфга кўнилиб ёзилади. Ўзбек тилидаги «м» товушини ифодалайди. Думалок қисми сатр чизғининг устида ва думчаси сатр чизғидан пастга тушади.

сўз охирида	сўз ўртасида	сўз бошида	алоҳида
م	م	م	م

3-машқ. Ўнгдан чапга қараб ўқинг ва ёзинг.

م م م م م م م م م م م م

Янги сўзлар

ўқувчи - تلميذة

ўқувчи қиз - تلميذة

майдон - مَيْدَانٌ

уй - مَنزِلٌ

сўз - كَلِمَةٌ

сизларнинг ...ингиз (бор) - لَكُمْ

уларнинг ...лари (бор) - لَهُمْ

нима - مَا

ким - مَنْ

шаҳар - مَدِينَةٌ

ёзув столи, кабинет - مَكْتَبٌ

кутубхона, китоб магзини - مَكْتَبَةٌ

Изоҳ: Сўрок олмошлари араб тилида ўзбек тилидан фарqli равишда гапнинг бошида келади ва бундай гапларда **هَلْ** юкламаси ишлатилмайди.

7-дарснинг 2-матни

(1) ما هذا؟ هذا مكتب. ما هذه؟ هذه مكتبة.

هل هي هنا؟ لا، هي هناك.

(2) من هو؟ هو تلميذ. هل له كتاب؟ ايوا،

له كتاب. من هي؟ هي تلميذة. هل

لها وردة؟ ايوا، لها وردة.

(3) هل هذه كلمة؟ ايوا، هذه كلمة.

(4) هل لهم منزل كبير؟ ايوا، لهم منزل

كبير. هل لكم كتاب؟ ايوا، لنا كتاب.

30-§. ج (жим) ҳарфи ва «ж» товуши

ج ҳарфи тўрт кўринишга эга ва ҳар икки томонидаги ҳарфга кўшилади. Ўзбек тилидаги «ж» товушини англатади. Алоҳида ва охириги шаклларида сатр чизигидан пастга тушади:

сўз охирида	сўз ўртасида	сўз бошида	алоҳида
ج	ج	ج	ج

«Жим» ҳарфи ўрта ва охириги шаклларида келганда ўзидан олдинги ҳарфга ён томондан кўшилганидан ташқари тена томондан кўшилиши ҳам мумкин:

1-машқ. Сўзларни тўғри талаффуз қилган ҳолда ўқинг ва ёд олинг.

чиройли - جَمِيلٌ

товуқ - نَجَاجَةٌ

туя - جَمَلٌ

пишлоқ - جُبَّةٌ

газета - جَرِيدَةٌ

янги - جَدِيدٌ

эркак киши - رَجُلٌ

оёқ (мн) - رِجْلٌ

гап - جُمْلَةٌ

ҳаракатчан - مُجْتَهِدٌ

8-дарснинг матни

- 1) ما هذا؟ هذا بيت جديد.
- 2) ما هذه؟ هذه نجاة جميلة.
- 3) هذا رجل مجتهد و له جريدة جديدة.
- 4) ما هذه؟ هذه مدينة كبيرة.
- 5) هذه مكتبة كبيرة. هناك كتاب جديد و نادر.
- 6) هذا رجل. هو كاتب بارز. له مكتب كبير.
- 7) هل لك بدلة جديدة؟ ايوا، لى بدلة جديدة و جميلة.
- 8) هذه تلميذة مجتهدة. لها جريدة. هي جديدة.

2-машқ. Арабчага ўғиринг.

- 1) Бу нима? Бу – шахар. У каттами? Ҳа, у катта ва чиройли. 2) Сизнинг кутубхонангиз борми? Ҳа, менинг кутубхонам бор. У ерда газета ва китоб бор. 3) Менинг ўқувчим бор. У ҳаракатчан. Сенинг ўқувчинг борми? Ҳа, менинг ўқувчим бор. У ҳаракатчанми? Ҳа, у ҳаракатчан.

Тўққизинчи дарс

الدَّرْسُ التَّاسِعُ

31-§. س (син) ҳарфи ва «с» товуши

س (син) ҳарфи ўзбек тилидаги «с» товушини ифодалайди. Ҳар икки томонидаги ҳарфга қўпилади ва тўрт кўринишга эга.

сўз охирида	сўз ўртасида	сўз бошида	алоҳида
س	س	س	س

«Син» ҳарфининг тишли қисми сатр чизибдан тепада бўлиб, унинг ҳажми ب нинг бош кўринишининг

ҳажми билан тенг. Сатр чизигидан тушадиган охириги нлмоғининг ҳажми эса, «нун» ҳарфи ҳажмига тенгдир.

1-машқ. Ўнгдан чапга томон ўқинг ва 5 марта кўчириб ёзинг.

س س س س س س س س س س س س س س س س

2-машқ. «С» ларни фарқлаб ўқинг.

س - س   سَوْرٌ - ثَوْرٌ   سَارَ - ثَارَ
سِيْرٌ - ثِيْرٌ   سٌ - ثٌ   سَ - ثَ

қимматбаҳо - ثَمِيْنٌ
уч (сон) - ثَلَاثَةٌ

семиз, ёғли - سَمِيْنٌ
итоаткорлик - سَلَاَسَةٌ

32-§. ش (шин) ҳарфи ва «ш» товуши

ش (шин) ҳарфи «ш» товушини ифодалайди. Худди «син» каби ёзилади. Учта нуқтаси билан ундаи фарқ қилади.

сўз охирида	сўз ўртасида	сўз бошида	алоҳида
ش	ش	ش	ش

3-машқ. Ўнгдан чапга қараб ўқинг.

ش ش ش ش ش ش ش ش ش ش ش ش ش ش ش ش

33-§. لَيْسَ (лайса) инкор сўзи

Тегинлиликни ва мавжудликни ифодаловчи гап қурилмаларининг инкор шакли لَيْسَ (лайса) – «йўқ» сўзи орқали ифодаланади.

Менинг товуғим йўқ. - لَيْسَ لِي دَجَاةٌ

Унинг костюми йўқ. - لَيْسَ لَهُ بَدَلَةٌ

لَيْسَ сўзи иштирок этган гап саволга жавоб тарзида келганда, ундан олдин لَا инкор юклагмаси келиши мумкин:

هَلْ لَكَ كِتَابٌ؟ لَا، لَيْسَ لِي كِتَابٌ.

Янги сўзлар

осон - سَهْلٌ

эпчил, чаққон - مَاهِرٌ

машхур - مَشْهُورٌ

совуқ, иссиқ - شَدِيدٌ

кровать - سَرِيرٌ

фирма, компания - شَرِكَةٌ

парда - سِتَارَةٌ

ёш (йигит) - شَابٌ

тинчлик - سَلَامٌ

мактаб - مَدْرَسَةٌ

дарс - دَرْسٌ

муҳандис - مُهَنْدِسٌ

боф - بُسْتَانٌ

чай - شَايٌ

санчки - شَوْكَةٌ

хурсанд - مَسْرُورٌ

9-дарснинг матни

١) ما هذا؟ هذا كتاب جديد؟ هل هناك درس جديد؟

ايوا، هناك درس جديد. هل هو سهل؟ ايوا، هو سهل.
٢) من هو؟ هو مهندس. هل هو مهندس ماهر؟
ايوا، هو مهندس ماهر و مشهور. هل له بستان كبير؟
لا، ليس له بستان كبير.

٣) ما هذا؟ هذا بستان كبير و جميل. هناك
وردة جميلة و نبات نادر. و هناك كلب و ديك و دجاجة.

٤) هل هناك برد شديد؟ ايوا، هناك برد شديد.

٥) ما هذا؟ هذا كوب؟ هل هناك لبن لذيذ؟ لا،

ليس هناك لبن. هناك شاي بارد.

٦) هل لكم شوكة؟ لا، ليس لنا شوكة.

٧) هل لهم ستارة جميلة و سرير كبير؟ لا، ليس لهم
ستارة و سرير.

٨) لى كوب كبير و هناك لبن بارد و لذيذ.

4-машк. Арабчага ўғиринг.

1) Бу кутубхонами? Йўк, бу ер мактаб. У катта ва чиройлидир. 2) Сизнинг янги ўқувчингиз борми? Ха, менинг янги ўқувчим бор. Унинг янги костюми борми? Ха, унинг янги чиройли костюми бор. У хурсандми? Ха, у хурсанд. 3) У ким? У машхур муҳандис. Унинг кутубхонаси ва катта ёзув столи бор. 4) Бу ер совукми? Ха, совук. Уларнинг санчқиси борми? Ха, уларнинг чиройли санчқиси бор.

Ўнинчи дарс

الدَّرْسُ العَاشِرُ

34-§. Ундошларнинг иккиланиши

Араб тилида икки бир хил ундош ёнма-ён келса, яъни иккиланиш ходисаси содир бўлса, ёзувда уларни ифодалаш учун биргина ҳарф ёзилади ҳолос. Шу

харфнинг устига « $\bar{\leftarrow}$ » (ташдид) белгиси қўйилади.
Харакатлар эса ташдид устига қўйилади:

буви - جَدَّةٌ (жаддатун)

шакар, қанд - سَكَّرٌ (суккарун)

пичоқ - سِكِّينٌ (сиккиинун)

35-§. Ҳамза белгисининг имлоси ва талаффузи

«ء» (ҳамза) белгиси ўзи алоҳида ёки ^ا, و , ي харфларидан бирининг таянчлигида ёзилиши мумкин. У «'» шаклида транскрипция қилинади.

Сўз бошида ҳамзага таянч вазифасини алиф бажаради.

أَبٌ (' абун) - ота, дада

إِبْنٌ ('ибнун) - ўғил

أُمٌّ (' уммун) - она

Юқоридаги мисоллардан кўришиб турибдики, ҳамза «фатҳа» ва «дамма» ҳаракатларини олганда алифнинг тена қисмига ва қасра ҳаркатиини олганда эса алифнинг остига қўйилади. Ҳамза олган алиф талаффуз қилинмайди ва бундай ҳолларда фақат ҳамза талаффуз қилинади. «Ҳамза» - товуш пайчаларида пайдо бўладиган жарангсиз шовқинли портловчи ундондир. Портлаб отилган ҳаво овиз бўшлиғига ўтиб енгил йўтал ёки томоқ қиринишини эслатовчи товуш ҳосил қилади. Ўзбек тилида бундай товуш йўқ. Бирок унга яқин товушни араб тилидан қабул қилинган «маътул», «хайъат» каби сўзлар талаффузида учратиш мумкин. Сўз ўртасида ҳамзага таянч вазифасини зикр этилган уч харф (ي و ا) лардан бири бажаради. Улардан қайси бири ҳамзага таянч бўлишга муносиблигини

«харакатларнинг катталиги» қондасига биноан ҳал қилинади. Қондага биноан «энг катта» ҳаракат «и», кейингиси «у» ва «а» энг кичиги «суқун» дир.

«и» ҳаракатли ҳамза учун **ى** ҳарфи

«у» ҳаракатли ҳамза учун **و** ҳарфи

«а» ҳаракатли ҳамза учун **ا** ҳарфи таянч бўлишига муносибдир.

ى ҳарфи таянч бўлиб келганда нукталари ёзилмайди. Ҳар учала ҳарф таянч бўлиб келганда, одатда, улар талаффуз қилинмасдан, ҳамза талаффуз қилинади:

аёл - **مَرَأَةٌ** (мар'атун)

савол - **سُؤَالٌ** (су'аалун)

дастурхон, овқатланиш столи - **مَائِدَةٌ** (ма'идатун)

Сўз охирида ҳамзадан олдин чўзиқ унли ёки суқун бўлса, у таянчсиз ёзилади:

сув - **مَاءٌ** (маа'ун)

нарсa - **شَيْءٌ** (шай'ун)

Агар ҳамзадан олдин қисқа унли бўлса, унинг табиатига мувофиқ ҳарф унга таянч бўлиб ёзилади:

бошлади (феъл) - **بَدَأَ** (бада'а)

1-машқ. Ҳамзага мос таянч ҳарф қўйган ҳолда сўзларни арабча ҳарфлар билан ёзинг.

'асадун, ра'сун, 'имра'атун, су'ила, са'ала, ми'атун, ра'исун, 'анга.

Янги сўзларни ёдланг.

русча - رُوسِيّ

русча (мн) - رُوسِيَّة

ўзбекча - اُوزبِكِيّ

ўзбекча (мн) - اُوزبِكِيَّة

туркча - تُرْكِيّ

туркча (мн) - تُرْكِيَّة

яхши - جَيِّدٌ

ёки - أَوْ

мен - أَنَا

сен (мз) - أَنْتَ

сен (мн) - أَنْتِ

ўқитувчи - مُدْرَسٌ

ўқитувчи аёл - مُدْرَسَةٌ

устоз, ўқитувчи, профессор - أَسْتَاذٌ

машина - سَيَّارَةٌ

журнал - مَجَلَّةٌ

дераза - شُبَّاكٌ

шер, арслон - أَسَدٌ

мушук - هِرٌّ

мушук (мн) - هِرَّةٌ

10-дарснинг матни

1) هل أنت مدرس أوزبكي أو مهندس تركي؟

أنا مهندس تركي.

٢) هل هي مهندسة؟ ايوا، هي مهندسة ماهرة
و امرأة جميلة.

٣) من هو؟ هو أستاذ مشهور. هو هنا.

٤) هل لکن مجلة روسية؟ لا، ليس لنا مجلة روسية.

٥) هل لهن ماء بارد. لا، ليس لهن ماء بارد.

٦) هل لها شاي و سكر؟ ايوا، لها شاي و سكر.
هل هذا ماء أو شاي؟ هذا شاي.

٧) هل هذا باب أو شباك؟ هذا شباك كبير.

٨) هل هذا كلب أو هرة؟ هذه هرة جميلة.

٩) هل هذا سؤال سهل؟ ايوا، هو سهل.

2-машк. Арабчага ўғиринг.

1) Сиз кимсиз? Мен янги ўқитувчиман(ми). У эса янги ўқувчидир. 2) Бизнинг яхши ўқитувчимиз бор. Унинг янги машинаси бор. 3) У машхур профессордир. Унинг уйи борми? Ха, унинг янги чиройли уйи бор. 4) Бу нима? Бу кутубхонадир. У ерда янги туркча журнал ва русча газета бор. 5) Сизнинг (ми) мушугингиз борми? Йўқ, менинг мушугим йўқ, итим бор.

Ўн биринчи дарс

الدَّرْسُ الحَادِي عَشْرَ

36-§. Арикуль хақида умумий тушунча

Дунёнинг кўнлаб тилларида отларнинг олдида келадиган аниқлик ва ноаниқлик артикли деб номланадиган юкламалар бўлиб, артикль олган от ноаник ёки аниқ ҳолатлардан бирида келган бўлади.

Тиллар	ноаниқлик артикллари	аниқлик артикллари
инглиз тилида	a (an)	the
немис тилида	ein, eine	der, die, das
француз тилида	un, une, des	le, la, les

Араб тилидаги отлар ҳам ноаниқ ёки аниқ ҳолатлардан бирида бўлиши мумкин. Ноаниқлик деганда хали биз сўз юритмаган, бизга номаълум нарса ёки ҳодисани тушунамиз. Ноаниқ отлар грамматик ноаниқ шаклда бўлади. Араб тилида ноаниқлик артикли йўқ. Унинг вазифасини сўзларнинг охириги харфи устида келадиган ва бизлар ҳозирга қадар от ва сифатларда қўллаган «н» товушини ифодаловчи «танвин» «ـ» ифодалайди. (Ўз навбатида танвин сўзнинг бош келишида келганлигига ҳам ишора қилади.)

Одатда араб тилида луғатларда берилган сўзлар ва от кесимли гапларнинг кесими ноаниқ ҳолда бўлади.

Биз илгари сўз юритган, барчага таниш ёки ҳаммага маълум нарса ҳодиса номлари аниқ ҳолатда бўлади. Шунингдек, бу гуруҳга аниқ ҳолатда бўлиши грамматик талаб қилинган исмлар ҳам киради.

Аниқ ҳолатдаги сўзлар аниқлик артикли билан қўлланилади. Араб тилида аниқлик артикли сўз олдидан қўшиб ёзиладиган **أَلْ** ('ал-) бўлиб, у транскрипцияда чизиқча билан ажратилади. Аниқ ҳолатдаги сўзнинг охири танвинсиз ўқилади.

аниқ ҳолатда	ноаниқ ҳолатда
('ал-китабу) الْكِتَابُ	(китабун) كِتَابٌ
('ал-мадрасату) الْمَدْرَسَةُ	(мадрасатун) مَدْرَسَةٌ
('ал-кабиру) الْكَبِيرُ	(кабирун) كَبِيرٌ

Баъзи маклакат ва шаҳарларнинг номлари ва кўплаб атоқли отлар, кишилик ва кўрсатиш олмошлари аниқлик артиклисиз келса ҳам, грамматик аниқ ҳисобланади. Одатда гапнинг эгаси аниқ ҳолатда келади.

1-машқ. Қуйидаги сўзларни аниқ ва ноаниқ ҳолатларда ёзинг ва ўқинг.

مكتبة	أستاذ	جريدة
ماء	وداد	هرة
كتاب	باب	

37-§. Ҳамзанинг васлаланиши

Агар **أل** – артиклинин олган сўздан олдин бошқа сўз келса ва у **أل** олган сўзга қўшиб, яъни уриштириб ўқилса, кейинги (иккинчи) сўзнинг **أل** –нинг фатҳали **ҳамзаси** ёзувда ва талаффузда тушиб қолади ва ёзувда унинг ўрнига **васла** (~) деб номланадиган белги қўйилади.

Ҳаракатсиз матнларда ушбу белги ҳам одатда ёзилмайди.

Бундай бирикмалар қуйидагича ёзилади ва ўқилади:

(‘ал-китабу-л-кабиру) **الْكِتَابُ الْكَبِيرُ**

(‘ал-жариидату-л-жадиидату) **الْجَرِيدَةُ الْجَدِيدَةُ**

2-машқ. Қуйидаги бирикмаларни аниқ ҳолатда ёзиб тўғри талаффуз этинг ва ўзбекчага ўғиринг.

بهر باهر
بدلة جديدة
مهندس ماهر

38-§. Куёш ва ой ҳарфлар

Араб алифбосидаги 28 та ҳарф 14 та «куёш» ва 14 та «ой» ҳарфлари гуруҳига бўлинади. Бизлар ўрганган ҳарфларнинг бўлиниши қуйидагича:

«Куёш» ҳарфлар: **ث ت د ذ ر ز س ش ل ن**

Агар **أل** - артиклидан сўнг куёш ҳарфи билан бошланадиган сўз келса, артиклдаги **лом** ўз талаффузини йўқотиб, унинг ўрнига **آل** - дан кейин келган куёш ҳарф ташдид (**-**) билан иккилантириб ўкилади:

الدَّرْسُ «ал-дарсу» ёзилса-да, «ад-дарсу»

الشَّمْسُ «ал-шамсу» ёзилса-да, «аш-шамсу» ўкилади.

«Ой» ҳарфлар: **ع ب ج ك م ه و ي**

Сўз «ой» ҳарфларининг бирортаси билан бошланса, аниклик артикли унинг олдига қўшилгач, талаффузда ва ёзувда ўзгариш бўлмайди ҳамда тўла ҳолда ўкилади.

المُدِيرُ «ал-мудиру» - директор

الجَارُ «ал-жаару» - қўшни

Агар **أل** олган сўздан кейинги сўз ҳам **أل** олган бўлса ва биринчи сўз иккинчи сўзга қўшиб (уриштириб) ўкилса, иккинчи сўз куёш ҳарф билан бошланса, аниклик артикли ёзилса-да, талаффузда тушиб қолади ва куёш ҳарфи ташдид билан иккилантириб ўкилади:

الدَّرْسُ السَّهْلُ ад-дарсу-с-сахлу

الكتابُ النَّادِرُ ал-китаабун-н-наадиру

3-машқ. Сўзларни аниқ ҳолатда ёзинг ва талаффуз қилинг.

لبن	سلام	ديوان	نبات
سؤال	ثور	منزل	زبدة
وزير	رجل		

4-машқ. Қуйидаги сўз бирикмаларини аниқ ҳолатда ёзинг, тўғри талаффуз этган ҳолда бир-бирига қўшиб ўқинг ва таржима қилинг.

برد شديد
 دجاجة سمينة
 جريدة تركية
 لبن لذيذ
 مدينة جميلة
 ماء بارد
 تلميذ جيد
 رجل مجتهد

Ўн иккинчи дарс

الدَّرْسُ الثَّانِي عَشَرَ

39-§. ف (фе) ҳарфи ва «ф» товуши

ف (фе) ҳарфи «ф» товушини ифодалайди, тўрт кўринишга эга, ҳар икки томонидаги ҳарфга қўшилади.

сўз охирида	сўз ўртасида	сўз бошида	алоҳида
ف	ف	ف	ف

Алифга нисбатан сатр чизиғида жойлашуви қуйидагича:

اف ففف

41-§. Келишиклар

Араб тилида грамматик муносабатлар уч келишик ёрдамида амалга оширилади. Булар: бош, қаратқич ва тушум келишикларидир. Уч келишикда турланадиган отларнинг келишик қўшимчалари қуйидагичадир:

Бош келишик - (ун)

Қаратқич келишик = (ин)

Тушум келишик - (ан)

Отларнинг уч келишикда турланиши

келишик	Жинс	ноаник ҳолатда	аник ҳолатда
бош	Мз	دَرْسٌ	الدَّرْسُ
	Мн	مَدْرَسَةٌ	المَدْرَسَةُ
қаратқич	Мз	دَرْسٍ	الدَّرْسِ
	Мн	مَدْرَسَةٍ	المَدْرَسَةِ
тушум	Мз	دَرْسًا	الدَّرْسَ
	Мн	مَدْرَسَةً	المَدْرَسَةَ

Изоҳ: **ة، ة** - билан тугамайдиган сўзлар ноаник ҳолатда тушум келишигида турланганда, сўз охирида ўқилмайдиган **ا** (алиф) қўшиб ёзилади. **ة** билан тугайдиган сўзларда бу ҳолат кузатилмайди:

بَيْتًا (байтан) - уйни

مَجَلَّةً (мажаллатан) - журнални

كِتَابًا (китаабан) - китобни

4-машқ. Қуйидаги янги сўзларни ёдланг ва уч келишиқда аниқ ва ноаниқ ҳолатларда турланг.

сигир - بقرّة

қалам - قلم

камбағал - فقير

эски - قديم

маймун - قرد

оғир - ثقيل

42-§. فى، من، في предлоглари

Предлоглар араб тилида рус ва инглиз тилларидаги каби сўздан олдин келади. Предлоглар ўзидан кейинги сўзни қаратқич келишиги шаклида келишини талаб этади.

فى - «да» предлогидан кейинги сўз қаратқич келишиги шаклида келса-да, ўзбек тилига ўрин-пайт келишиги шаклида таржима қилинади.

فى بَيْتٍ (фии байтин) - уйда

فى دَرَسٍ (фии дарсин) - дарсда

Лекин فى предлогидан кейинги сўз ال – аниқлик а̀ртикли билан келса, предлогнинг чўзиқ ули «ии» си қисқа ҳолда сўзга қўшиб талаффуз қилинади:

فى الْبَيْتِ (фи-л-байти)

فى الدَّرْسِ (фи-д-дарси)

من - «дан» предлоги чиқиш келишигини ифодалайди ва аниқ ҳолатдаги сўздан олдин **من** тарзида ўкилади:

من مَدْرَسَةٍ (мин мадрасатин) мактабдан

من الْمَدْرَسَةِ (мина-л-мадрасати) мактабдан

قَرَبَ предлоги «яқинида», «ёнида» деб таржима қилинади:

قَرَبَ دُكَّانَ (қурба дуккаанин) дўкон ёнида

قَرَبَ الدُّكَّانَ (қурба-д-дуккаани) дўкон яқинида

43-§. Предлоглар иштирок этган от кесимли гап

Баъзан гапнинг кесими предлогли отдан иборат бўлади. Бунда эга билан кесим жинсда ва сонда мослашиши шарт эмас. Кесим ноаниқ ҳолда келади, деган қоидага ҳам амал қилмайдди. Бундай кесим эганинг мавжудлик ўрнини ёки пайтини билдириш учун хизмат қилади. Бунда, эга олдин, бош келишиқда ва аниқ ҳолатда келади. Кесим эса эгадан кейин предлог билан ва аниқ ҳолатда келади.

Ўқувчи мактабадир **التَّلْمِيذُ فِي الْمَدْرَسَةِ**

Машина факультет яқинидадир **السِّيَارَةُ قَرَبَ الْكَلْبِيَّةِ**

Баъзан, гапнинг эгаси кесимдан кейин келади ва у ноаниқ ҳолатда, бош келишиқда бўлади. Кесим эса, гапнинг бошида предлогли, аниқ ҳолатда ва қаратқич келишиқда бўлади. Бундай гаптаги кесимга ўзбекчада «бор» ёки «йўқ» сўзлари қўшиб таржима қилинади:

Мактабда ўқувчи бор **فِي الْمَدْرَسَةِ تَلْمِيذٌ**

Мактабда ўқувчи йўқ **لَيْسَ فِي الْمَدْرَسَةِ تَلْمِيذٌ**

Факультет яқинида машина бор **قَرَبَ الْكَلْبِيَّةِ سَيَّارَةٌ**

Факультет яқинида машина йўқ **لَيْسَ قَرَبَ الْكَلْبِيَّةِ سَيَّارَةٌ**

44-§. Аниқловчининг аниқланмиш билан мослашуви

Аниқловчи вазифасида келадиган сифат ўзидан олдин келадиган аниқланмиш (от) билан жинсда, келишикда, ҳолатда ва сонда мослашади. Лекин, аниқланмишдан олдин келадиган **هَذَا، هَذِهِ، ذَلِكَ، تِلْكَ** кўрсаткич олмошлари аниқловчи вазифасида келганда жинсда мосланса-да, келишикда мослашмайди:

катта дўконда **فِي دُكَّانٍ كَبِيرٍ**

ўша катта дўконда **فِي ذَلِكَ الدُّكَّانِ الكَبِيرِ**

якин мактабдан **مِنْ مَدْرَسَةٍ قَرِيبَةٍ**

бу якин мактабдан **مِنْ هَذِهِ المَدْرَسَةِ القَرِيبَةِ**

Ўинги сўзларни ёдланг

дафтар - **دَفْتَرٌ**

ўша, анови (мн) - **تِلْكَ**

фильм - **فَلْمٌ**

ўша, анови (мэ) - **ذَلِكَ**

мақола - **مَقَالٌ**

кўйлак (аёлларники) - **فَسْتَانٌ**

қишлоқ - **قَرْيَةٌ**

ёш киз - **فَتَاةٌ**

квартира - **شَقَّةٌ**

бурун - **أَنْفًا**

ёпилган, ёниқ - **مَقْفُولٌ**

оғиз - **فَمٌ**

эски - **قَدِيمٌ**

пиёла - **فِنْجَانٌ**

якин - **قَرِيبًا**

дераза - **نَافِذَةٌ**

калам - **قَلَمٌ**

қаҳва - **قَهْوَةٌ**

тушунарли - **مَقْهُومٌ**

12-дарснинг матни

(1) **فِي بَيْتٍ قَدِيمٍ فِي الْبَيْتِ الْقَدِيمِ**

(2) **فِي قَرْيَةٍ قَرِيبَةٍ فِي الْقَرْيَةِ الْقَرِيبَةِ**

- ۳) فى فنجان جميل فى الفجان الجميل.
- ۴) فى دفتر جديد فى الدفتر الجديد.
- ۵) فى هذا البيت الكبير فى هذه المدينة الجميلة.
- ۶) فى تلك الشقة الجديدة فى ذلك الدكان القديم.
- ۷) من ماء بارد من الماء البارد.
- ۸) من فتاة جميلة من الفتاة الجميلة.
- ۹) من نافذة مقفولة من النافذة المقفولة.
- ۱۰) من مقال مشهور من المقال المشهور.
- ۱۱) من ذلك القلم الجديد من تلك الشقة الكبيرة.
- ۱۲) من هذه الكلمة المفهومة من هذا الدفتر المقفول.
- ۱۳) هذه القرية قرب المدينة.
- ۱۴) ذلك البيت القديم قرب المدرسة.
- ۱۵) المائدة قرب النافذة المقفولة.
- ۱۶) البستان الجميل قرب هذا البيت.

Ўн учинчи дарс

الدَّرْسُ الثَّلَاثُ عَشَرَ

45-§. ح (хойи хутти) харфи ва (х) товуши.

ح харфи «ой» харфлар гуруҳига мансуб бўлиб, ёзилишида худди ж харфи каби ёзилади. Фақат нуқтасендир.

«х» ундонин ўзбек тилидаги «х» ва «х» ларга умуман ўхшамайдиган, фақат араб тилига хос товуш бўлиб, уни талаффуз қилганда ўнқадан чиқадиган хаво бўғизда тўсикка учраб, куч билан чиқадиган ва бўғиз деворларига қаттиқ ишқаланadi. Унинг талаффузида

оз - قَلِيلٌ

олдида (предлог) - أَمَامَ

биз - نَحْنُ

парк, боғ - حَدِيقَةٌ

деҳкон - فَلَاحٌ

эшак - حِمَارٌ

дала - حَقْلٌ

сут - حَلِيبٌ

гўшт - لَحْمٌ

туз - مِلْحٌ

Сўроқ олмашлари

қаерда - أَيْنَ

қадан - مِنْ أَيْنَ

ма - مَا

мада - مَاذَا

Изоҳ: Одатда сўроқ олмашлари ўзбек тилига тескари равишда сўздан олдин келади.

13-дарснинг матни

- ۱) أين انتم؟ نحن في مدينة كبيرة .
- ۲) أين الفلاح؟ هو في الحقل.
- ۳) من أين هذا الرجل؟ هذا الرجل من القرية.
هل له بقرة؟ أيوا، له بقرة و حمار.
این هذا الحمار؟ هذا الحمار في
الحقل قرب القرية. هل الحرارة هناك الآن
حارة او باردة؟ الحرارة هناك الآن حارة شديدة.
- ۴) ماذا في هذا الفئجان؟ في هذا الفئجان
قهوة حارة و لذیذة.
- ۵) أين الحليب البارد؟ الحليب البارد في
ذلك الكوب.

бузоқ **عَجَلٌ** – **حِجْلٌ** браслет
 нарх **سِخْرٌ** – **سِغْرٌ** сеҳр
 шиппак **تَحْلٌ** – **تَعْلٌ** асалари
 байроқлар **أغلامٌ** – **أحلامٌ** орзулар

3-машқ. **ع** билан **ع** товушларини бир-биридан фарқлаб ўқинг.

! - ع
 ان - عن
ا - ع
 ان - عن
أ - ع
 ان - عن

ўқитувчи **مُعَلِّمٌ** – **مَوْلَمٌ** азоб берувчи
 йўтал **سُعَالٌ** – **سُؤَالٌ** савол
 намуна, ибрат **عِيْرَةٌ** – **إِيْرَةٌ** нина, шприц
 қийинчилик **عُسْرَةٌ** – **أُسْرَةٌ** оила

4-машқ. Тўғри талаффуз қилган ҳолда ўқинг.

رَعْرَاعٌ **زَعْرَعَةٌ** **بُعْبُعٌ** **تَعْتَاعٌ**
مُعْتَبٌ **شُعَاعٌ** **عُسْعُسَةٌ** **قَعْقَعٌ**

5-машқ. Иккиланган ундошларга эътибор қилган ҳолда ўқинг.

مُقَرَّرٌ **لَعَابٌ** **قَعَادَةٌ** **أَشِيعَةٌ**

48-§. **عِنْدَ** предлоги

عِنْدَ – «хузурида», «қошида» ва «...да бор» деб таржима қилинади.

هل عند الاستاذ كتاب جديد؟

Устозда янги китоб борми?

أيوا، عند الأستاذ كتاب جديد.

Ҳа, устозда янги китоб бор.

لا، ليس عند الأستاذ كتاب جديد.

Йўқ, устозда янги китоб йўқ.

عند من هذا الدفتر؟

Бу дафтар кимда?

هذا الدفتر عند الأستاذ.

Бу дафтар устозда.

49-§. لـ предлоги

لـ - «...да бор», «...нинг бор», «учун», «га» деб таржима қилинади. У «...да бор» деб таржима қилинганда **عند** - дан фарқли равишда хусусийликни англатади. Бундан ташқари у «учун», «га» деб таржима қилинганда, мўлжалланганликни, аталганликни ифодалайди.

لـ сўзга қўшиб ёзилади:

қизнинг, қизда

қиз учун (ли-бинтин)

لِئْتِ

бу қизда

бу қизнинг, бу қиз

учун (ли-ҳазиҳи-л-бинти)

لِهَذِهِ الْبَيْتِ

кимнинг, кимда, кимники,

ким учун, кимга (ли-ман)

لِمَنْ

لـ предлоги ال- артиклини олган сўзга қўшилганда
ال – нинг алиффи ёзувда тушиб қолади.

болада, болага (ли-л-валади) ل + الولد = للولد

Аллоҳга, Аллоҳ учун (ли-л-лааҳи) ل + الله = لله

لـ иштирокидаги гаплар қуйидагича таржима қилинади:

هل لهذه البنت فستان جديد؟

Бу қизнинг янги кўйлаги борми?

ايوا، لها فستان جديد و جميل.

Ха, унинг янги ва чиройли кўйлаги бор.

لا، ليس لهذه البنت فستان جديد.

Йўқ, бу қизнинг янги кўйлаги йўқ.

لمن هذه البقرة؟

Бу сизгир қимники?

هذه البقرة للفلاح.

Бу сизгир дехқонники.

هذا الحليب للولد.

Бу сут бола учундир.

6-машқ. Ҳаракатларни тўғри қўйган ҳолда ўзбекчага ўғиринг.

۱) هل لهذا الرجل سيارة؟ ايوا، له سيارة.

۲) لهذه الفتاة نعل جميل و فستان جديد.

۳) هل هذا الفستان للمدرسة؟ ايوا، هذا

الفستان للمدرسة؟ لمن هذه الشقة؟

هذه الشقة للمهندس الأوزبكي.

50-§. Бирикма олмошлари

Араб тилида бирикма олошлари ўзбек тилидаги эгаллик қўшимчаларининг вазифасини бажаради. Улар худди эгаллик қўшимчалари каби сўзга қўшилиб ёзилади. Бунда сўзнинг ( ) танвин қўшимчаси ( ) даммага ва ة, ة билан тугайдиган муаннас сўзлардаги ة эса, ت га алмашинади. (Биринчи шахс бирликдаги эгаллик қўшимчаси қўшилган сўзнинг охириги харфи (→) касра олади.

Кишилик ва бирикма олмошларининг ёнма-ён жадвали

бирикма олмошлари	кишилик олмошлари
(менинг)...им(м) ى —	أنا мен
(сенинг)...инг(нг) ُك	أنت сен (мз)
(сенинг)...инг(нг) ُك	أنتб сен (мн)
(унинг)...и(си) ُة	هو у (мз)
(унинг)...и(си) ُها	هى у (мн)
(икковингнинг)...инг(нг) ُكَمَا	أنتمَا икковинг
(икковининг)...и(си) ُهُمَا	هُمَا иккови
(бизнинг)...имиз(миз) ُنا	نحن биз
(сизларнинг)...ингиз(нгиз) ُكُمْ	أنتم сизлар (мз)
(сизларнинг)...ингиз(нгиз) ُكُمْ	أنتمб сизлар (мн)
(уларнинг)...лари ُهم	هم улар (мз)
(уларнинг)...лари ُهم	همб улар (мн)

Бирикма олмошлари предлогларга ҳам қўшилди келади:

сендан **مِنْكَ**
унинг олдида **أَمَامَهُ**
унда **فِيهَا**
бизнинг яқинимизда **قُرْبَنَا**
унинг хузурида **عِنْدَهُ**

↓ предлоги биринчи шахс бирликдаги олмошдан бошқа олмошларга қўшилганда, унинг ҳаракати касрадан фатҳага алмашинади.

менинг ...им(м) бор (ли) **لِي**
сенинг ...инг(нг) бор (лака) **لَكَ**
бизнинг ...имиз(миз) бор (ланаа) **لَنَا**

51-§. **عَنْ, مَعَ, عَلَى** предлоглари

عَلَى предлоги «(уст)да», баъзи ҳолларда эса «га» деб таржима қилинади. (Сўз охирида келган **ى** агар ҳаракатсиз бўлса ва ундан олдинги ҳарф фатҳа (**ـَ**) олган бўлса, у «и» тарзида эмас, «а» тарзида ўқилади). Лекин **عَلَى** дан кейинги ҳарф **ال** - артикли билан келса, **عَلَى** предлоги «'алаа» тарзида чўзиб эмас, «'ала» тарзида қисқа талаффуз қилинади ва кейинги сўзга уриштириб ўқилади:

дастурхон устида ('алаа мааидатин) **عَلَى مَائِدَةٍ**
дастурхон устида ('ала-л-мааидати) **عَلَى الْمَائِدَةِ**

Бирикма олмоши қўйилганда эса, **عَلَى** предлоги ('алай) тарзида жараишлайди:

(‘алайкум) **عَلَيْكُمْ** – сизларга

مَعَ предлоги «билан», «билан бирга» деб таржима қилинади.

устоз билан (ма’а-л-устаази) **مَعَ الْأَسْتَاذِ**

عَنْ предлоги «хақида» баъзан «...дан» тарзида таржима қилинади.

عَنْ дан сўнг **ال** артикли келса у **عَنْ** тарзида ўқилади ва кейинги сўзга қўшиб ёзилади:

дарс хақида ('ан дарсин) **عَنْ دَرْسِ**

дарс хақида ('ани-д-дарси) **عَنْ الدَّرْسِ**

52-§. Бирикма олмошларининг фонетик хусусиятлари

ي — «им(м)» бирикма олмоши сўз охирига қўшиб ёзилади ва «ни» тарзида чўзиб ўқилади. Бунда у ўзидан олдинги сўзнинг охирига харфини касра (**ـِ**) харакатини олинга мажбур қилади: (ма’ни) **مَعْنَى** мен билан, ('идни) **عِنْدِي** менда ...бор.

عَنْ ва **مِنْ** предлогларидан сўнг **نا** ва **ي** бирикма олмошлари келса, нун иккилантириб ўқилади: ('анини) **عَنَّا** мен хақимда, ('анинаа) **عِنَّا** биз хақимизда, ('анинини) **مِنِّي** менадан, ('анинаа) **مِنَّا** биздан.

عَلَى ва **فِي** предлоглари **ي** бирикма олмоши билан келганда ('алаййи) **عَلَيَّْ** менга, менада, (фиййи) **فِيَّ** менада тарзида жараишлайди. (**هَآ** дан ташқари) **هُنَّ، هُمْ، هُنَّ**

هَ ва هَمَّا бирикма олюмлари қасра (→) ёки (aii) дифтонги билан тусайдиган предлогларга қўйилганда, о харфи устидаги дамма (◌ُ) ҳаракатини қасра (→) га алмаштиради:

(‘алайҳи) عَلَيْهِ, (фиихи) فِيهِ
 (‘алайҳим) عَلَيْهِمْ, (фиихим) فِيهِمْ
 (‘алайҳинна) عَلَيْهِنَّ, (фиихинна) فِيهِنَّ
 (‘алайҳимаа) عَلَيْهِمَا, (фиихимаа) فِيهِمَا

Янги сўзларни ёд олинг.

чет эллик - اجْتَبَى	яшасин (мз.учун)- عاشَ
арабча, араб - عَرَبِيٌّ	яшасин(мн.учун) - عاشَتْ
арабча, араб қиз - عَرَبِيَّةٌ	тинчлик - سَلَامٌ
кимники? - لِمَنْ	жаҳон, олам, дунё - عَالَمٌ
кимдан? - مِمَّنْ	олим - عَالِمٌ
хат, мактуб - رِسَالَةٌ	халқ - شَعْبٌ
Ироқ - الْعِرَاقُ	халқлар - شُعُوبٌ
фабрика - مَعْمَلٌ	ҳукумат - حُكُومَةٌ
Саудия - السُّعُودِيَّةُ	ўқитувчи - مُعَلِّمٌ
ишчи - عَامِلٌ	муаллима - مُعَلِّمَةٌ

Изоҳ: 1. Араблар учрашганда السَّلَامُ عَلَيْكُمْ - Сизга тинчлик тилайман! - деб салом берадилар. Бу сўзнинг жавоби эса, وَالسَّلَامُ وَعَلَيْكُمْ - Сизга ҳам тинчлик

тилайман! - бўлади. Хайрлашганда ҳам кетаётган одам **عَلَيْكُمْ السَّلَامُ** дейди. Қолаётган одам эса, унга жавобан **مَعَ السَّلَامَةِ** - Соғ-саломат этиб боринг, дейди.

2. **نَعَمْ** ва **أَجَلٌ** сўзлари «ха» тасдиқ юклагасини ифодалайди. Бундан танқари сўрок оҳангида талаффуз қилинганда, шима? деб таржима қилинади.

7-маншқ. Арабчага ўтиринг.

1) Сенинг чет эллик дўстинг борми? Ха, менинг чет эллик дўстим бор. 2) Бу киз қаердан? Бу киз Ироқдан ва анави киз эса Саудиядан. 3) Арабча китоб қаерда? Арабча китоб кутубхонада. 4) Икковингизнинг квартирангиз қаерда? Бизнинг квартирамиз шаҳарда, фабрикамиз яқинида. 5) Сизнинг уйингиз яқинида мактаб борми? Ха, уйимизнинг яқинида мактаб бор. Бу муаллим у ерда ишлайди.

14-дарснинг матни

عاش السلام في العالم.
عاشت الحكومة الأوزبكية

- 1) ماذا على هذه المائدة الآن؟ عليها
الآن شاي مع السكر. و هل عليها حليب؟ لا ليس
عليها حليب.
- 2) من هو هذا الرجل؟ هو معلم اجنبي.
و من معه؟ معه تلميذ اوزبكي.
هل عند التلميذ كتاب روسي؟ لا، عنده كتاب عربي.
- 3) لمن هذا البيت؟ هذا البيت لفلاح
عربي. هل هذا الفلاح من القرية

العربية؟ نعم، هو منها، و هل هذا البستان له؟
 لا، ليس هذا البستان له. هل
 بستانه قرب القرية؟ نعم، هو قربها.
 ٤) ممن هذه الرسالة؟ هذه الرسالة من الممثل
 العربي. اعماذا عن ماذا هذه الرسالة؟
 هي عن القلم العربي الجديد.
 هل هي من العراق؟ نعم، هي منه.
 ٥) لمن هذا الفنجان؟ هو لذلك الولد. و ماذا فيه؟
 فيه حليب. هل الحليب بارد؟ نعم، هو بارد.

Ўн бешинчи дарс

الدَّرْسُ الخَامِسُ عَشَرَ

53-§. Нисбий сифат

Нисбий сифатлар отлардан охириги таънип ( )
 қўшимчасини тушириб қолдириб, ортидан
 қўшимчасини қўшини орқали ясалади:

شَرْقِيَّ شَرْقِيَّ - шарқий - шарқ

مَدْرَسِيَّ مَدْرَسِيَّ - ўқув, мактаб ...

قِيَّ قِيَّ (ة) қўшимчасини қўшини
 орқали муаннас жинси ҳосил қилинади:

أَلْمَانِيَّ أَلْمَانِيَّ - немис...немисча - немис...немисча

سَعُودِيَّ سَعُودِيَّ - саудиялик - саудиялик аёл.

Муаннас жинсидаги сўзлардан эса, (ة) قِيَّ

қўшимчаси туширилиб, ўрнига قِيَّ қўшимчаси
 қўшилади:

سَعُودِيَّ سَعُودِيَّ، تِجَارِيَّ، تِجَارِيَّ - савдо... савдо

سِيَّاسِيَّ سِيَّاسِيَّ، سِيَّاسِيَّ - сиёсат... сиёсат

1-машқ. Отларни нисбий сифатга айлантинг.

жануб	جَنُوبًا	шимо	شِمَالًا
кишлоқ хўжалиги	زِرَاعَةٌ	темир	حَدِيدٌ
ислом	إِسْلَامٌ	инглиз	إِنْجِلِيزٌ
баҳор	رَبِيعٌ	дин	دِينٌ

54-§. خ (xe) ҳарфи ва «х» товуши

خ (xe) ҳарфи ўзбек тилидаги «х» товушини ифодалайди. «Ой» ҳарф. Худди ج ва ح каби ёзилади. Фақат тепа қисмида битта нуктаси бўлади.

1-машқ. Ўқинг ва 5 марта кўчириб ёзинг.

خ خ خ خ خ خ خ خ

2-машқ. Қиёслаб ўқинг:

قى - خى	قو - خو	قا - خا
اق - اخ	اق - اخ	اق - اخ

хизматкор **خَادِمٌ** - **قَادِمٌ** келгувчи, келаси
чиммат, чачвон **خِمَارٌ** - **قِمَارٌ** қимор
наркоз **تَخْدِيرٌ** - **تَقْدِيرٌ** баҳолаш

3-машқ. Товушларни ўзаро фарклаб ўқинг.

ёлғончи	خَبَّةٌ	тоғалар	أَخْوَالٌ
дон	حَبَّةٌ	аҳволлар	أَحْوَالٌ
шабада	هَبَّةٌ	қўрқувлар	أَهْوَالٌ

янги муаллима - **معلمة جديدة**
янги муаллималар - **معلمات جديدات**
харакатчан, ўқувчи киз - **التلميذة المجتهدة**
харакатчан ўқувчи кизлар - **التلميذات المجتهدات**
атоқли ёзувчи аёл - **الكاتبة البارزة**
атоқли ёзувчи аёллар - **الكاتبات البارزات**

б) Баъзи жонсиз отлар ва хайвонлар (бундай отларнинг аниқловчи сифатлари бирлик сонда бўлади):

катта кутубхона - **مكتبة كبيرة**
катта кутубхоналар - **مكتبات كبيرة**
яхши сигир - **بقرة حسنة**
яхши сигирлар - **بقرات حسنة**

Изох: **فَتَاةٌ** – «киз» сўзининг кўплиги бўлади.
مَرَأَةٌ – «аёл» сўзининг кўплиги эса, бошқа ўзакдан хосил бўлган синик кўпликдир: **نِسَاءٌ** – аёллар.

с) Музаққар жинсидаги баъзи жонсиз отлар ҳам муашнас тўғри кўпликда бўлиши мумкин:

ўсимликлар **نَبَاتَاتٌ** – **نَبَاتٌ** ўсимлик
имтиҳонлар **إِمْتِحَانَاتٌ** – **إِمْتِحَانٌ** имтиҳон

2. Музаққар тўғри кўплик музаққар сўзларнинг охириги танвин ( ) қўшимчасини тушириб қолдириб, сўнг **وُنَ** (ууна) қўшимчасини қўйиш орқали ясалади.

Кўплаб музаққар жинсидаги инсонларни билдирувчи отлар ва уларга тааллуқли баъзи сифатлар

ва нисбий сифатлар музаккар тўғри кўпликда бўлади.
Мас.:

машхур муаллим - معلم مشهور

машхур муаллимлар - معلمون مشهورون

ироклик дехқон - الفلاح العراقي

ироклик дехқонлар - الفلاحون العراقيون

57-§. Синиқ кўплик

Кўплаб музаккар жиисадаги жонли ва жонсиз отлар синиқ кўпликда бўлади. Синиқ кўпликнинг алоҳида коидаси йўқ. Одатда синиқ кўпликка эга сўзлар луғатларда қавс ичида бирликдаги сўздан сўнг ёзиб кўйилади. Агарда луғатда синиқ кўплик берилмаган бўлса, у сўзнинг кўплиги тўғри кўплик бўлади.

6-машк. Сўзларни синиқ кўплиги билан ёд олинг.

бола - وَلَدٌ (أَوْلَادٌ)

ёш (йигит) - شَابٌ (شَبَابٌ)

янги - جَدِيدٌ (جُدُدٌ)

катта - كَبِيرٌ (كِبَارٌ)

квартира - شِقَّةٌ (شِقَقٌ)

дераза - نَافِذَةٌ (نَوَافِذٌ)

масжид - مَسْجِدٌ (مَسَاجِدٌ)

конда - قَاعَةٌ (قَوَاعِدٌ)

дафтар - دَفْتَرٌ (دَفَاتِرٌ)

ишчи - عَامِلٌ (عَمَّالٌ)

ёзувчи - كَاتِبٌ (كُتَّابٌ)

эркак - رَجُلٌ (رِجَالٌ)

устоз - أَسَاتِدٌ (أَسَاتِدَةٌ)

ўқувчи - تَلْمِيذٌ (تَلَامِيذٌ)

уй - بَيْتٌ (بُيُوتٌ)

эшик - بَابٌ (أَبْوَابٌ)

дарс - دَرَسٌ (دُرُوسٌ)

7-машк. Ўзбекчага таржима қилинг.

1) катта эшиклар

2) машхур ёзувчилар

3) янги дафтарлар

4) атоқли ёзувчилар

- 5) ўзбек ёшлари
6) арабча китоблар
7) осон дарслар

- 8) ҳаракатчан ўқувчи
кнзлар
9) араб муҳандислари

Янги сўзларни ёдланг.

куз - خَرِيفٌ	французча - فَرَنْسِيّ
тил - لُغَةٌ (ات)	шкаф - خَزَانَةٌ (ات)
хона - عَرْفَةٌ (عَرَفٌ)	ёғочдан ясалган - خَشَبِيّ
тушлик - عِدَاءٌ	хабар - خَبَرٌ (أَخْبَارٌ)
Марокан - الْمَغْرِبُ	турли хил - مُخْتَلِفٌ
пон - خَبْرٌ	мамлакат - بِلْدَانٌ (بِلْدَانٌ)

Изоҳ: هُوَلاءُ (хаа'улаа'и) бу (лар), أَوْلِيَاكُ ('улаа'ика) ўша(лар) кўрсатин олмонлари кўнликдаги инсонни аниглаувчи отларини кўрсатини учун хизмат қилади.

15-дарснинг матни

- ١) فِي تِلْكَ الْخَزَانَةِ الْخَشَبِيَّةِ مَجَلَاتٌ مُخْتَلِفَةٌ .
هناك مجلات و كتب روسية و عربية و إنجليزية
و فرنسية و ألمانية و اوزبكية .
- ٢) هُوَلاءُ الشَّبَابِ مِنَ الْمَغْرِبِ . هُمْ تَلَامِيذٌ
مُجْتَهِدُونَ . لَهُمْ كُتُبٌ وَ دَفَاتِرٌ جَدِيدَةٌ .
- ٣) أَوْلِيَاكُ الْفَتَيَاتِ الْعَرَبِيَّاتِ فِي الْمَكْتَبَةِ .
- ٤) هُوَلاءُ الرِّجَالِ الْعَرَبِيِّينَ مِنَ الْعِرَاقِ .
هُمْ مِهْنَدِسُونَ مَاهِرُونَ . هُمْ الْآنَ
فِي الْمَعْمَلِ الْجَدِيدِ .

5) أين هؤلاء المعلمون و المعلمات الآن؟
المعلمون و المعلمات الآن فى الغرفة الكبيرة.
هم فى الغداء. أمامهم على المائدة خبز و لحم و
زبدة و سكر و شاي و قهوة.

6) أين الفلاحات؟ هل هن فى بستانهن؟

نعم، هن فى بستانهن. هل بستانهن
قرب بيوتهن؟ نعم، بستانهن قرب بيوتهن.
هل فى بستانهن نباتات مختلفة؟
نعم، فى بستانهن نباتات مختلفة.

7) فى المجلات اخبار مختلفة عن البلدان العربية.

هل هى فى اللغة العربية؟ نعم، هى
فى اللغة العربية و اللغات الأجنبية المختلفة.
8) هؤلاء عمال و اولئك عاملات.

9) العمال العربيون فى المعمل

و الفلاحات الأوزبكيات فى الحقل.

10) ما هذه؟ هذه كتب عربية. ماذا فيها؟

فيها قواعد عربية جديدة. هل

هى سهلة؟ نعم، هى سهلة.

Ўн олтинчи дарс

الدَّرْسُ السَّادِسُ عَشْرُ

58-§. ط (to) ҳарфи ва «т» товуши

ط (to) ҳарфи фақат араб тилига хос товуш бўлиб,
унинг талаффузида ўзбек тилидаги «т» ни талаффузи
каби тилининг учини эмас, балки тилнинг олдинги ярми
қисмини тўлалигича таънага текизиш керак. Ушбу
шарондаги хавонинг портлашидан ҳосил бўладиган

Муаннас тўғри кўпликадаги отларнинг (сифатлари)
аниқловчилари билан турланиши

аниқ ҳолатда	ноаниқ ҳолатда	келишик
العَرَبِيَّاتُ العَرَبِيَّاتُ العَرَبِيَّاتُ	فَلَاحَاتُ عَرَبِيَّاتٍ فَلَاحَاتُ عَرَبِيَّاتٍ فَلَاحَاتُ عَرَبِيَّاتٍ	бош қаратқич тушум
المَجَلَّاتُ العَرَبِيَّةُ المَجَلَّاتُ العَرَبِيَّةُ المَجَلَّاتُ العَرَبِيَّةُ	مَجَلَّاتُ عَرَبِيَّةٍ مَجَلَّاتُ عَرَبِيَّةٍ مَجَلَّاتُ عَرَبِيَّةٍ	бош қаратқич тушум

Изоҳ: 1. Икки келишкли отларни уч келишкли (сифат) аниқловчилар билан бирга турлаганда аниқланмиш ва аниқловчилар ҳар бири ўзига мос қонда асосида турланади (мас: **مَجَلَّاتُ عَرَبِيَّةٍ**).

2. Кўрсатини олмонлари келишикларда ўзгармайди.

Музаққар тўғри кўпликадаги отларнинг (сифатлари)
аниқловчилари билан бирга уч келишикда турланиши:

аниқ ҳолатда	ноаниқ ҳолатда	келишик
المُهَنْدِسُونَ المشهُورُونَ المُهَنْدِسِينَ المشهُورِينَ المُهَنْدِسِينَ المشهُورِينَ	مُهَنْدِسُونَ مشهُورُونَ مُهَنْدِسِينَ مشهُورِينَ مُهَنْدِسِينَ مشهُورِينَ	бош қаратқич тушум
المُهَنْدِسُونَ الجُدُدُ المُهَنْدِسِينَ الجُدُدُ المُهَنْدِسِينَ الجُدُدُ	مُهَنْدِسُونَ جُدُدٌ مُهَنْدِسِينَ جُدُدٍ مُهَنْدِسِينَ جُدُدًا	бош қаратқич

		тушум
الكتاب البارزون	کتاب بارزون	бош
الكتاب البارزين	کتاب بارزين	қаратқич
الكتاب البارزين	کتابا بارزين	тушум

Изоҳ: Икки келишикли сўз уч келишикли сўзга аниқловчи ёки аниқланмиш бўлиб келганда, ҳар бири ўз қоидаси асосида турланади.

мас.: **کتابا بارزين مهتدسين جدا**

5-машқ. Арабчага ўғиринг.

1) Бу фаол ва ҳаракатчан студентлар (мз). 2) Бу янги журналлар. 3) Ўша ироклик ишчилар(мз). 4) Бу турк дехконлари (мз). 5) Ўша атоқли актёрлар (мз). 6) Бу машҳур устозлар (мз). 7) Ўша гўзал толиба кизлар.

Янги сўзларни ёдланг.

лекция, маъруза - **مُحَاضِرَةٌ**

касал - **مَرِيضٌ (مَرَضِيٌّ)**

хамшира - **مُفَرَّضَةٌ**

заиф - **ضَعِيفٌ (ضُعْفَاءُ)**

кенг - **خَرِيطة (خَرَائِطُ)**

географик, жуғрофий - **جُغْرَافِيٌّ**

тор - **ضَيْقٌ**

меҳмон - **ضَيْفٌ (ضِيُوفٌ)**

меҳмон (мн) - **ضَيْفَةٌ**

университет - جَامِعَة

институт - مَعَهَدٌ

олдида (предлог) - أَمَامَ

ўтган (ми) - مَاضِيَة

буғдой - حِنْطَة

Кўкатлар, полиз экинларни - خَضْرَوَاتٌ

хам - أَيْضًا

ўртасида (предлог) - بَيْنَ

спортчи - رِيَاضِيٌّ

качон? - مَتَى؟

...дан олдин - قَبْلَ

...дан сўнг - بَعْدَ

16-дарснинг матни

- ١) في الجريدة العربية الجديدة أخبار مختلفة عن الرياضيين الأوزبكيين.
- ٢) أولئك الطالبات في الجامعة و هؤلاء الطلاب فيها أيضًا.
- ٣) هؤلاء العمال المرضى عند الطبيب . تلك الممرضة المشهورة عنده أيضًا.
- ٤) أين الأساتذة العربيون؟ هم في المحاضرة. أين المحاضرة؟ هي في البهو الكبير.
- ٥) في الضيوف العراقيين خرائط جغرافية كبيرة.
- ٦) عاش السلام بين الشعوب العربيين و الأوزبكيين .
- ٧) التلاميذ الضعفاء في المكتبة.

٨) على الأرض في تلك الغرف بسط عريضة وطويلة. هناك ايضا طاولات كبيرة. على تلك الطاولات كتب ومجلات روسية و عربية. على الحائط خريطة جغرافية كبيرة.
٩) هل هذه الطرق عريضة او ضيقة؟ هذا الطريق ضيق جدا و ذلك الطريق عريض و طويل.

Ўн еттинчи дарс

الدَّرْسُ السَّابِعُ عَشْرُ

61-§. Изофа

Ўзбек тилидаги сифатловчи-аникловчи араб тилида мослашган-аникловчи дейилса, қаратқич аниқловчини мослашмаган аниқловчи ёки изофа дейилади. Демак, бир отини бошқа бир от томонидан аниқлаб келишининга изофа дейилади. Изофа бирикмасида ҳам қаратқич-аниқловчи (от) ўзбек тилига тесқари равишда аниқлашмиш (от) дан кейин келади. Аниқлашмиши от ҳар доим олдин, **الـ** -сиз ва (-) таъвиқсиз, ганда келишига қараб уч келишикдан бирида келади. Қаратқич-аниқловчи (от) эса, тартиб бўйича иккинчи, аниқ ёки боаниқ ҳолатда, лекин ҳар доим қаратқич келишигида келади. Мас.:

دَقْتَرُ الطَّالِبَةِ ёки **دَقْتَرُ طَالِبَةٍ** - студент қизнинг дафтари.

عَضُوْ الْأَسْرَةِ онла(нинг) аъзоси

مِنْ عَضُوْ الْأَسْرَةِ онла(нинг) аъзосида

عَضُوْ الْأَسْرَةِ онла(нинг) аъзосини

1-машқ. Изофа бирикмалари ҳаракатларини тўғри қўйган ҳолда таржима қилинг.

في محاضرة الأستاذ
من كلمات الدرس
على خزانة الكتب
عند عاملات المعمل
من غرفة المعلمين

محاضرة الأستاذ
كلمات الدرس
خزانة الكتب
عاملات المعمل
غرفة المعلمين

2-машқ.

- 1) Дехқоннинг картошкаси.
- 2) Кишлоқ йўли.
- 3) Университет талабаси.
- 4) Ғибнёт институти.
- 5) Меҳмоннинг попушгаси.
- 6) Ўқувчиларнинг дафт-тарлари.

62-§. Изофа занжири

Баъзан изофа уч ва ундан ортиқ сўздан иборат бўлади. Бунда ўртадаги отлар ўзидан олдинги отга нисбатан аниқловчи бўлса, ўзидан кейинги отга нисбатан аниқлашмиш бўлади. Шунинг учун ҳам ўртадаги отлар **ال** артикلسиз, ташвиш **(-)** сиз, лекни ҳар доим қаратқич келишиги шаклида қўлланади. Бунда энг охири қаратқич аниқловчи от **ال** артиклини олиши мумкин. Бундай бирикмаларни ўзбек тилидан арабчага ёки билъақс таржимасида сўзларни тескари томондан тартиб билан қўйиб чиқиб кифоя қилади.

مَحَاضِرَةُ أَسْتَاذٍ مَعْهَدِ التَّارِيخِ
Тарих институти профессорининг маърузаси.

3-машқ.

1)Фабрика ишчиси қизининг кўйлаги. 2)Мақтаб ўқитувчиси хонасининг гилами. 3)Қишлоқ дехқони сигирининг сути. 4)Мухандис уйининг эшиги.

63-§. Изофада мослашган аниқловчиларнинг ўрни

Изофанинг ҳар бир бўлагининг сифат ёки кўрсатиш олмошидан иборат мослашган (сифатловчи) аниқловчилари бўлиши мумкин:

1.Иккинчи бўлак аниқлаб келадиган сифат ҳам, биринчи бўлакни аниқлаб келадиган сифат ҳам иккинчи бўлақдан кейин келади ва қайси бўлакни аниқлаб келса, ўша бўлаққа жинсда, сонда, келтиришда ва ҳолатда мосланади:

دَقَّتَرُ الطَّالِبَةِ النَّشِيطَةِ

Фаол талабанинг дафтари.

دَقَّتَرُ الطَّالِبَةِ الْجَدِيدِ

Толибанинг янги дафтари.

فِي شِقَّةِ الْمُهَنْدِسِ الْكَبِيرَةِ

Мухандиснинг катта квартирасида.

فِي شِقَّةِ الْمُهَنْدِسِ الْمَشْهُورِ

Машҳур муҳандиснинг квартирасида.

2.Агар ҳар икки бўлакнинг (сифат) аниқловчилари бўлса, аввал иккинчи бўлакники, сўнг биринчи бўлакнинг (сифат) аниқловчиси келади:

شِقَّةِ الْمُهَنْدِسِ الْمَشْهُورِ الْكَبِيرَةِ

Машҳур муҳандиснинг катта хонаси.

3. Кўрсатини олмошлари ҳам мосланган-аниқловчи вазифасида келади.

Бунда иккинчи бўлакнинг (кўрсатини олмош) аниқловчиси иккинчи бўлакдан олдин келади:

مُعَلِّمٌ هَذِهِ الْمَدْرَسَةُ

Бу мактабнинг ўқитувчиси.

4. Агар биринчи бўлакнинг кўрсатини олмошидан иборат аниқловчиси бўлса, у иккинчи бўлак ва биринчи бўлакнинг (сифатловчи) аниқловчиларидан ҳам кейин келади:

مُعَلِّمٌ هَذِهِ الْمَدْرَسَةُ الْكَبِيرَةَ الْمَشْهُورَ ذَلِكَ

Бу катта мактабнинг ўша машхур ўқитувчиси.

4-машқ. Ўзбекчага таржима қилинг.

1) محاضرة هذا الأستاذ الجديد.

2) من كلمات الدرس العربى هذه.

3) باب الشقة القديمة الكبيرة.

4) خزانة كتب جديد.

5-машқ. Арабчага ўғиринг.

1) Бу янги заводнинг ўша фаёл ишчилари. 2) Ўша атоқли ёзувчининг бу машхур мақоласида. 3) Ўша ўзбек дехқонининг бу машхур даласида. 4) Араб ишчиларининг бу янги ва чиройли уйлари.

64-§. Эгалик кўшимчаларининг изофада келиши

Изофанинг иккинчи бўлаги, яъни қаратқич аниқловчи вазифасида бирикма олмошлари ҳам келиши мумкин. (49-§ га қаралсин.). У ҳолда бирикма олмош олган сўз аниқланмиш ҳисобланиб, изофадаги каби **ال** артиклисиз, таъвир (-) сиз келади.

Лекин мазкур биринчи бўлак гада иштирокига қараб ҳар уч келишидан бирида келиши мумкин:

قَلَمِكَ (сенинг) қаламинг

قَلَمِكَ (сенинг) қаламингнинг

قَلَمِكَ (сенинг) қаламингни

бирикма (ها дан ташқари) هُمْ، هُنَّ، هِيَ бирикма олмошлари қараткич келишигида «и, ии ёки ай» товушидан кейин қўйилганда, уларнинг таъсирида هُما، هُنَّ тарзида ўқилади.

хонасида (фий гурфатихи) فِي عَرَفْتَهُ

уларнинг уйидан مِنْ دَارِهِمْ

Бирикма олмоши билан келган от (аникланмиш) ال артиклини олмаган бўлса ҳам, у грамматик аниқ ҳолатда деб ҳисобланади. Шунинг учун ҳам унинг (сифатловчи) мосланган аниқловчиси у билан ҳолатда мослашиб ال артикли олади.

унинг арабча китоби كِتَابُهُ الْعَرَبِيَّ

бизнинг катта уйимиз بَيْتُنَا الْكَبِيرُ

6-машқ. Ўзбекчага ўғиринг.

١) دَفْتَرِي الْجَيِّدِ هَذَا.

٢) عَلَى طَاوَلْتِكُمُ الطَّوِيلَةَ.

٣) نَافَذْتُكَ الْمَقْفُولَةَ .

٤) بَدَلْتَهُ الْجَمِيلَةَ .

٥) أَسْتَاذِكُنُ الْمَشْهُورُ .

- (٦) بين كتبى النادرة هذه.
 (٧) على بساطكم الجميل.
 (٨) بقرتها الحسنة.
 (٩) فى حقلهم الكبير.
 (١٠) طريقه الضيق.

65-§. Музаккар тўғри кўпликдаги отларнинг изофада келиши

Музаккар тўғри кўпликдаги отлар изофанинг биринчи бўлаги (аникланмиш) вазифасида қўлланганда сўз охирида келадиган ن тушиб қолади:

фабрика муҳандислари   مَهْنَدِسُو المَعْمَل
 (муҳандису-л-ма‘мали)

завод муҳандисларидан   مِنْ مَهْنَدِيسِي المَصْنَع
 (мин-муҳандиси-л-ма‘мали)

Юқоридаги мисолларда биринчи бўлакнинг охиридаги «уу» ва «ни» чўзиқ унлилари сўзнинг кўпликда эканлигини аниқлатган ҳолда ёзувда сақланиб қолса-да, талаффузда қисқа унли «у» ва «и» тарзида ўқилади. Лекин ушбу чўзиқ унлилардан кейин келган шкивчи бўлак (аниқловчи) ال сиз келса, улар чўзиқ унли тарзида талаффуз қилинади:

мактаб ўқитувчилари   مَعْلَمُو مَدْرَسَةِ
 (му‘аллимуу мадрасатин)

мактаб ўқитувчиларидан   مِنْ مَعْلَمِي مَدْرَسَةِ
 (мин-му‘аллими мадрасатин)

Музаккар тўғри кўпликдаги отларга бирикма олмошлари қўшилганида ҳам, юқоридаги каби **ن** тушиб қолади:

сенинг ўқитувчиларинг **مُعَلِّمُوكَ**
уларнинг ўқитувчилари учун **لِمُعَلِّمِيهِمْ**
7-машқ. Арабчага ўгиринг.

1) Университет спортчилари учун. 2) Чет тиллар институти ўқитувчилари билан. 3) Ўша фабрика муҳандисларининг маърузаси. 4) Бизнинг дехқонларимиз ўз далалариладир.

66-§. → предлоги

Ушбу предлог ўзидан кейинги сўзга қўшиб ёзилади ва ўзбек тилига «билан, воситасида» деб таржима қилинади.

пичок билан **بِسِكِّين**
суңурги билан **بِالْمِكْنَسَةِ**

Баъзи отлар → предлоги билан келганда, улар ўзбек тилига ҳолат холи сифатида таржима қилинади:

муваффақият билан **بِنَجَاحٍ** – **بِنَجَاحٍ** муваффақият
ғамгин ҳолда **بِحُزْنٍ** – **بِحُزْنٍ** ғам

Янги сўзларни ёдланг.

поезд - **قِطَارٌ (ات)**
дарахт - **شَجَرَةٌ (أشجار)**
шахмат - **شَطْرَنْجٌ**
майдон - **مَلْعَبٌ**
мусобақа - **مُبَارَاةٌ (مباريَاة)**

күрә - тўп
 қадәм (ақдам) - оёк
 күрә қадәм - футбол
 йомм раҳа - дам олиш кун
 таһир (атоқли от) - Тоҳир
 ғрфа астақбал - меҳмонхона
 матбих - ошхона
 йомм (айам) - кун
 раҳа - дам
 нум - уйқу
 ғрфа нум - ётоқхона
 ҳамм - ваннахона, ҳаммом
 ғрфа аакл - емакхона
 бейза (бейз) - тухум
 хибз - нон
 جهاز الراديو - радио
 ئم - кейин
 شارع (شوارع) - кўча
 محطة - бекат, вокзал
 لاعب - ўйинчи
 تحت - остида (предлог)

17-дарснинг матни

هو طالب فى معهد اللغات الأجنبية الجديد. هذه
 شقته. هي عريضة. فيها غرفة الإستقبال و غرفة الأكل و

غرفة النوم و مطبخ و حمام. فى يوم الراحة هو فى
غرفة النوم. فيها سرير عريض و مرآة كبيرة. هناك
خزانة أيضاً. و فيها بدلته الجديدة. هذه غرفة الأكل و
فيها مائدة. و عليها بيضة نجاجة مع الخبز و الزبدة. و
على المائدة أيضاً فنجان قهوة كبير مع السكر. هذه
غرفة الإستقبال . على أرض غرفة الإستقبال بساط كبير
و جميل. هناك طاولة و عليها جهاز الراديو . قرب
الطاولة خزانة الكتب. و فيها كتب و مجلات باللغات
الأجنبية المختلفة.

ظاهر رياضى مشهور. هو لاعب كرة القدم. هو
الآن فى الملعب. هو لاعب الشطرنج ايضاً. هو الآن فى
مباراة الشطرنج بين طلاب الجامعة و معلمى المدرسة.
الملعب قرب محطة القطارات. أمام محطة القطارات
حديقة كبيرة و فيها أشجار مختلفة.

Хадис

ألجنة تحت أقدام الأمهات.

Ўн саккизинчи дарс   الدرسُ الثامن عشر

66-§. (сод) харфи ва «с» товуши

«с» харфи эмфатик «сод» харфи
товушини ифодалайди. У «т» ва «д» товушлари каби
талаффуз қилинади. Буца тил учи пастки тишларнинг
ички томониға бироз тегиб, тилнинг ўрта қисми қаттиқ
танглайға қараб қўтарилади ва ҳаво ўтиши учун тор
тиркиш ҳосил қилади. У фатҳа ҳаракатини олганда
«со» ва қасра ҳаракатини олганда «сы» тарзида

талаффуз қилинади. **ص** «қуёш» харфдир. У ёзувда худди **ض** каби ёзилади. Уларнинг орасидаги фарқ **ص** нинг нуқтаси йўқлигидадир.

1-машқ. Ўнгдан чапга қараб тўғри талаффуз қилинг.

ص ص ص ص ص ص ص ص ص ص ص ص

2-машқ. Товушларни фарқлаб ўқинг.

صَا - صَا سُو - صُو سِي - صِي

фотосурат **صُورَةٌ** - **سُورَةٌ** сура (қуръонда)

ёз (фасл) **صَيْفًا** - **سَيْفًا** қилич

эрталабки **صَابِحًا** - **سَابِحًا** сузувчи

67-§. **ظ** (зо) ҳарфи ва «з» товуши

ظ (зо) ҳарфи «з» товушини ифодалайди. «З» ҳам эмфатик товуш бўлиб, худди «с» товуши каби талаффуз қилинади. Ягона фарқи «з» жаранглидир. У фатҳа ҳаракатини олганда «зо» ва касра ҳаракатини олганда «зы» тарзида талаффуз қилинади. **ظ** «қуёш» харфдир. У худди **ط** каби ёзилади. Биргина фарқи **ظ** нинг нуқтаси борлигидадир.

3-машқ. Ўнгдан чапга қараб тўғри талаффуз қилинг.

ظ ظ ظ ظ ظ ظ ظ ظ ظ ظ ظ ظ

4-машқ. Товушларни фарқлаб ўқинг.

ظَا - ظَا دُو - دُو ذِي - ذِي

серсоя **ظَلِيلٌ** - **ذَلِيلٌ** хўрланган, итоаткор

соя берувчи - مُظِلٌّ - эрга урувчи, камситувчи
таъқиқлаш - تَحْذِيرٌ - огохлантириш
Янги сўзларни ёдланг.

портфель - مِحْفَظَةٌ

чирок, лампа - مِصْبَاحٌ

калта, қиска - قَصِيرٌ

кийим - ثَوْبٌ (ثِيَابٌ)

тоза - تَظْفِيفٌ

улуғ - عَظِيمٌ

замонавий - عَصْرِيٌّ

пешин - ظَهْرٌ

катта раҳмат - شُكْرًا جَزِيلًا

ремонт, таъмирлаш - تَصْلِيحٌ

дўст - صَدِيقٌ (أَصْدِقَاءٌ)

дугона - صَدِيقَةٌ

пойтахт - عَاصِمَةٌ

Хитой - الصِّينُ

завод - مَصْنَعٌ

асосий, бош - رَئِيسِيٌّ

тонг - صَبَاحٌ

ўрта, марказ - وَسْطٌ

лифт - مِصْعَدٌ

кичик - صَغِيرٌ

стул - كُرْسِيٌّ (كُرَاسِيٌّ)

Диалоглар

1.

- السلام عليكم.
- و عليكم السلام.
- هل انت من معهد اللغات الأجنبية؟
- نعم، انا طالب فى هذا المعهد.
- أين معهدكم؟
- معهدنا فى ذلك الشارع العريض و القصير.
- هل بيت أساتذة معهدكم قريب من هنا أوبعيد؟
- هو قريب جدا. هو قرب معهدنا.
- هل شقة صديق الأستاذ اللغة الصينية فى هذا البيت؟
- نعم، هى هناك.

2.

- هل لك صديق؟
- نعم، لى صديق قديم.
- هل هو أوزبكى؟
- لا، هو صينى. هو من عاصمة الصين.
- هل هو مهندس؟
- لا، هو عامل فى معمل تصليح السيارات.
- هل له شقة هنا؟
- نعم، له شقة جديدة فى بيت عمال مصنع السيارات فى شارع المدينة الرئسى.

Мақоллар

بلاء الانسان من اللسان
العين بصيرة و اليد قصيرة

ادب المرء خير من عمله
جمال الخلق من جمال التربية

Ҳадис

النظافة من الإيمان.

Мақоллар ва ҳадисга оид сўзлар

яхшироқ - خَيْرٌ
иш - عَمَلٌ (أَعْمَالٌ)
гўзаллик - جَمَالٌ
хулқ, ахлоқ - خَلْقٌ
тарбия - تَرْبِيَةٌ
тозалик - نِظَافَةٌ
иймон - إِيْمَانٌ
бало, ғам - بَلَاءٌ
инсон - إِنْسَانٌ
тил - لِسَانٌ
кўз - عَيْنٌ
ўткир (кўз) - بَصِيرَةٌ
қўл - يَدٌ
одоб - أَدَبٌ
киши - مَرءٌ

Ўн тўққизинчи дарс

الدَّرْسُ الثَّاسِعُ عَشْرًا

68-§. Араб алифбоси

Араб алифбоси 28 та харфдан иборатдир. Ҳамза белгиси (ء) ва ة харфи алифбо таркибига кирмайди.

Қуйида барча замонавий арабча лугатларда қўлланадиган алифбо таркиби берилган бўлиб, ушбу тартиб бўйича алифбони ёд олиш шартдир.

Араб алифбоси

№	Сўз охирида	Сўз ўртасида	Сўз бошида	Алоҳида холат	Транск- рипция белгиси	Харф номи
1	ا	ا	ا	ا		ألف
2	ب	ب	ب	ب	б	باء
3	ت	ت	ت	ت	т	تاء
4	ث	ث	ث	ث	с	ثاء
5	ج	ج	ج	ج	ж	جيم
6	ح	ح	ح	ح	х	حاء
7	خ	خ	خ	خ	х	خاء
8	د	د	د	د	д	دال
9	ذ	ذ	ذ	ذ	э	ذال
10	ر	ر	ر	ر	р	راء
11	ز	ز	ز	ز	з	زين
12	س	س	س	س	с	سين
13	ش	ش	ش	ش	ш	شين
14	ص	ص	ص	ص	с	صاد
15	ض	ض	ض	ض	д	ضاد
16	ط	ط	ط	ط	т	طاء
17	ظ	ظ	ظ	ظ	з	ظاء
18	ع	ع	ع	ع		عين
19	غ	غ	غ	غ	Ғ	غين

20	ف	ف	ف	ف	ф	فَاء
21	ق	ق	ق	ق	к	قَاء
22	ك	ك	ك	ك	к	كَاء
23	ل	ل	ل	ل	л	لَاء
24	م	م	م	م	м	مِيم
25	ن	ن	ن	ن	н	نُون
26	ه	ه	ه	ه	х	هَاء
27	و	و	و	و	б	وَاء
28	ي	ي	ي	ي	й	يَاء

Йигирманчи дарс

الدَّرْسُ الْعِشْرُونَ

69-§. Талаффуз меъёрлари ҳақида тушунча

Барча тилларда бўлгани каби араб тилида ҳам талаффузнинг бир неча услублари мавжуд:

1.Классик услуб. Бу услубда ҳар бир сўз ўзининг барча морфологик қўшимчалари билан тўлиқ ҳолда талаффуз қилинади. Қуръон тиловати, ҳадислар ва мумтоз шеърлар шу усулда талаффуз қилинади.

2.Замонавий адабий тил услуби. Бу услубда сўз охиридаги баъзи грамматик қўшимчалар ва унлилар тушириб қолдирилади. Радио, телевидениедаги нутқ, кўпчилик олдидан ўқиладиган маърузалар шу услубда талаффуз қилинади.

3.Оддий сўзлашув услуби. Бу услуб адабий тилга тўла мос бўлмаган услуб бўлиб, унинг таркибида шевага хос сўзлар кўп бўлади.

Юқоридаги уч хил услубдан иккинчи услубни яхши ўзлаштириб олиш жуда муҳимдир.

70-§. Замонавий адабий тил услуби

Бу услубда гаининг ёки гаи таркибидаги ритмик гуруҳнинг охириги сўзи тўлиқ талаффуз қилинмасдан, яъни сўзнинг сўнги товуши кўи ҳолларда тушириб қолдирилади:

1. **ة (ة)** қўшимчасини олмаган аниқ ва ноаниқ ҳолатдаги от ва сифатларнинг келишиқ қўшимчалари талаффузда тушириб қолдирилади:

(ад-дафтар) الدَّقْتَرُ	(дафтар) دَقْتَرٌ
(ал-кутуб) الْكُتُبُ	(кутуб) كُتْبٍ
(ас-соғиир) الصَّغِيرُ	(соғиир) صَغِيرٌ
(ал-муҳандисаат) المُهَنْدِسَاتُ	
(муҳандисаат) مُهَنْدِسَاتٌ	
(ал-му‘аллимаат) المُعَلِّمَاتُ	
(му‘аллимаат) مُعَلِّمَاتٌ	

Лекин ноаниқ ҳолатдаги тушум келишиги қўшимчаси «-ан» музаккар сўзларда келганда худди классик услубдаги каби талаффуз қилинади:

мас:	(китаабан) كِتَابًا
	(масалан) مَثَلًا
	(жаййидан) جَيِّدًا

ة (ة) қўшимчаси билан тугаган муаннас сўзлар «ан» танвинини олганда, талаффуз қилиниши ҳам, қилинмаслиги ҳам мумкин:

(мажаллатан ёки мажалла)	مَجَلَّةٌ
(ҳасанатан ёки ҳасана)	حَسَنَةٌ

2. **ة (ة)** қўшимчасини олган от ва сифатлар бу услубда талаффуз қилинганда, «т» товуши билан бирга

барча келишик кўшимчалари тушириб қолдирилади ва сўз охири «а» деб талаффуз қилинади:

(ал-гурфа)	الْغُرْفَةُ	(гурфа)	غُرْفَةٌ
(ас-сана)	السَّنَةُ	(сана)	سَنَةٌ
(ал-'арабиййа)	الْعَرَبِيَّةُ	('арабиййа)	عَرَبِيَّةٌ
(ал-'асаатиза)	الْأَسَاتِذَةُ	('асаатиза)	أَسَاتِذَةٌ

3.Мазкур **ة** товушини олган сўзлар изофанинг биринчи қисми (аниқланмиш) бўлса ёки **ة** билан тугаган сўзда пауза қилинмаса, у «ат» деб талаффуз қилинади:

مِنْ جُمْهُورِيَّةِ أُوزْبِكِسْتَانِ
(мин жумҳууриййат Узбекистан)

فِي جَامِعَةِ نَمَنغانِ
(фии жаами'ат Наманган)

جُمْهُورِيَّةِ مِصْرَ الْعَرَبِيَّةِ
(жумҳууриййат Мисро-л-'арабиййа)

4.Ритмик туркум ёки гап охиридаги **ى** – «иййун» ёки **ي** - «иййу» кўшимчалари – «ий» деб талаффуз қилинади:

(са'уудий) سَعُودِيٌّ
(руусий) رُوسِيٌّ
(ас-сииний) الصِّينِيٌّ

5.Музаққар жинсдаги отлар ва сифатлар тўғри кўпликда келганда ва иккилик сондаги музаққар ва

муаннас жинсдаги отлар ва сифатлардаги «ن» - нинг «а» ва «и» унли товушлари талаффуз қилинмайди:

(ал-му'аллимуун) الْمُعَلِّمُونَ

(ал-мужтаҳидин) الْمُجْتَهِدِينَ

(зу-л-қарнайн) ذُو الْقَرْنَيْنِ

(луғатаан) لُغَاتَانِ

6. Бирикма олмошларидан هـ، ه (хи, ху) лар гап ёки ритмик бирлик охирида келганда هـ (х) деб, яъни унлилари туширилган ҳолда талаффуз қилинади:

(фиих) فِيهِ (лах) لَهُ

(кутубих) كُتُبِهِ (бих) بِهِ

7. ك (ка) ва ك (ки) бирикма олмошлари ҳам ك (к) тарзида талаффуз қилинади:

(кайфа ҳалук) كَيْفَ حَالِكَ

(маа исмук) مَا إِسْمُكَ

8. Қуйидаги кўрсатиш олмошлари ва равишлар ҳам ритмик туркум сўнгида келганда, охириги унлилар талаффуз қилинмайди:

(улаак'ик) أَوْلَايِكَ (заалик) ذَلِكَ

(хунаак) هُنَاكَ (хаа'улаа') هُوَ لَا

(ал-йавм) الْيَوْمَ ('амс) أَمْسَ

9. Муаннас тўғри кўплик охиридаги ҳаракат талаффуз қилинмайди:

(фаллааҳаат 'арабиййаат) فَلَا حَاتٍ عَرَبِيَّاتٍ

(жумҳууриййаат мустақилла) جُمْهُورِيَّاتٍ مُسْتَقِلَّةٍ

10. Гап ва ритмик гуруҳ охирида ўтган замон феъли 3-шахс бирлик музаккар шакли охиридаги унли товуш талаффуз қилинмайди:

(шааф) شَافَ   (қал) قَالَ
(кагаб) كَتَبَ   (захаб) ذَهَبَ

11. Ҳозирги-келаси замон феъли охиридаги «у» унлиси ҳам талаффуз қилинмайди:

(‘актуб) أَكْتُبُ
(гаскун) تَسْكُنُ
(‘ақуул) أَقُولُ

1-машқ. Барча дарслардаги матнларни замонавий адабий тил услубида қайтадан ўқиб чиқинг.

Мактаб ўқувчилари ва олий ўқув юрти талабалари билиши лозим бўлган энг муҳим сўз ва иборалар

мактаб	مدرسة، كتاب	амалиёт	عملية
ўқувчи	تلميذ	тарих	تاريخ
синф	صف، فصل	адабиёт	ادب
аълочи	ممتاز	физика	الفيزياء
бўр	طباشير	химия	كيمياء
доска	لوحة، سبورة	математика	علم الرياضيات

парта	مَقْعَدُ التَّلْمِيزِ	иктисод	الاقتصاد
стол	طاولَة	компьютер	كمبيوتر
стул	كُرْسِيٌّ	республика	جُمْهُورِيَّة
директор	مُدِيرُ الْمَنْزِلَةِ	шахар	مَدِينَة
машк	تَمْرِيْن (تَمَارِيْن)	вилоят	مُخَاظَفَة
сииф хона	غُرْفَة الدَّرْسِ	туман	مُدِيرِيَّة
ректор	رَئِيسُ الْجَامِعَةِ	қишлоқ	قَرْيَة
факультет	كَلْبَة	кўча	شَارِع
университет	جَامِعَة	Тошкент	طَشْكَنْد
кафедра	كُرْسِيٌّ	Самарқанд	سَمَرْقَنْد
декан	عَمِيْدُ الْكَلْبَةِ	Бухоро	بُخَارَى، بُخَارَا
профессор	اَسْتَاذ	Хоразм	خَوَارِزْم
доцент	مُسَاعِدُ الْاَسْتَاذ	Хива	خِيْوَة
бўлим	قِسْم	Сурхон воҳаси	وَاخَة سُرْخَان

стипендия	منحة	Фарғона водийси	ولادى فرغانة
ётоқхона	بيت الطلبة	Андижон	النجان
махсус курс	صفحة مختص	Жиззах	جراخ
лекция	محاضرة	Сирдарё	سيردرتيا
зал	قاعة، بهو	Амударё	امودرتيا
		Термиз	ترميد

Сиёсий атамалар лугати

алока	علاقة	байроқ	علم (اعلام)
адвокат	محام	байрам	عيد (اعهاد)
асосий	رئيسي	вазир (министр)	وزير (وزراء)
аъзо	عضو (اعضاء)	вазирлик	وزارة
аэропорт	مطار	виза	تاشيرة
ташқи ишлар вазир	وزير الشؤون الخارجية	ёрдам	مساعدة
ички ишлар вазир	وزير الشؤون الداخلية	жаноб	سيد (سادة)
савдо вазир	وزير التجارة	жамият	جمعية
кишлук хўжалиги вазирлиги	وزير الزراعة	журналист	صحفي
валюта	عملة	икки томон	جانباين، طرفان

губернатор, хоким	مُحَافِظ	икки томонлама	مُتَبَادِلٌ، ثَنَانِي
давлат	دَوْلَة (نَوْل)	интервью	حَدِيثٌ صَحْفِيٌّ
демократия	دِيمُقْرَاطِيَّة	интирок этиш	إِشْتِرَاكٌ
делегация	وَقْدٌ (وَقُود)	иктисодий	اِقْتِصَادِيٌّ
делегат	مَنْدُوبٌ	йигилиш (мажлис)	اجْتِمَاعٌ
диний	دِينِيٌّ	кабинет	مَكْتَبَةٌ
дўст	صَدِيقٌ	кафолат	ضَمَانٌ
душман	عَدُوٌّ (اَعْدَاءُ)	конференция	مُؤْتَمَرٌ
дўстлик	صَدَاقَةٌ	консул	قَنْصَلٌ
дўстона	وَدِيٌّ	консуллик	قَنْصَلِيَّةٌ
конституция	نَسْتَوْرٌ		
корхона	مَوْسَسَةٌ	Олий Мажлис	المَجْلِسُ الأَعْلَى
кризис	اَزْمَةٌ	партия	حَزْبٌ (اَحْزَابٌ)
мадхия	نَشِيدٌ	ХДП	الحزبُ الشَّعْبِيُّ الدِّيْمُقْرَاطِي
маданият	ثَقَافَةٌ	товар	(بِضَائِعُ) بِضَاعَةٌ
маданий	ثَقَافِيٌّ	уруш	حَرْبٌ (حُرُوبٌ)
маслаҳатчи	مَسْتَشَارٌ	умумий	عَمُومِيٌّ
маҳсулотлар	مَنْتَجَاتٌ	фирма	شَرِكَةٌ
меҳмон	ضَيْفٌ (ضَيْفُونَ)	фякр	رَأْيٌ
меҳмонхона	فَنْدُقٌ (فَنْدَاقٌ)	фякр алмануви	ثَبَاتُكُ الرِّأْيِ

муаммо	مشكلة (مشاكل)	фойдали	مفيد
музокара	مباحثة	фукаро	مباحثة
мустиқиллик	استقلال	фукаролик	جنسية، تابعة
мустиқил	مستقل	халк	شعب (شعوب)
нулк	خطاب، كلمة	четара	حد (حدود)
о.в.д.лик	خرية	шарнома	معاهدة، اتفاقية
халқаро	نولي	эриш	سفير (سفراء)
хизматчи	موظف	эришона	سفارة
қўшма	مشترك		

Араб давлатлари билан боғлиқ энг муҳим географик номлар

Абу Дабн шаҳри (БАА пойтахти)	أبو ظبي
Арабистон (Форс) кўрфази	الخليج العربي

Арабистон ярим ороли	جَزِيرَةُ الْعَرَبِ
Аммон шаҳри (Иордания пойтахти)	عَمَّانُ
Ар-риёд (Саудия пойтахти)	الرِّيَاضُ
БАА (Бирланган Араб Амирлиги)	الإِمَارَاتُ الْعَرَبِيَّةُ الْمُتَّحِدَةُ
Баҳрайн давлати	الْبَحْرَيْنُ
Боғдод шаҳри (Ироқ пойтахти)	بَغْدَادُ
Басра шаҳри (Ироқда)	الْبَصْرَةُ
Дажла дарёси	دِجْلَةُ
Дамашк шаҳри (Сурия пойтахти)	دِمَشْقُ
Иордания давлати ва Иордан дарёси	الْأُرْدُنُ
Фаластин давлати	الْأَرْضُ الْمُقَدَّسَةُ
Искандария шаҳри (Мисрда)	الْإِسْكَندَرِيَّةُ
Қоҳира (Миср пойтахти)	الْقَاهِرَةُ
Тунис давлати	الْيَابَلَةُ التُّونِسِيَّةُ
Тунис шаҳри (пойтахт)	التُّونِسُ

Судан давлати	السُّودَانُ
Байрут шаҳри (Ливан пойтахти)	بَيْرُوتُ
Жидда шаҳри (Саудияда)	جِدَّةُ
Жазоир (давлат ва пойтахт)	الْجَزَائِرُ
Месопатамия	الْجَزِيرَةُ
Миср Араб Республикаси	جُمْهُورِيَّةُ مِصْرَ الْعَرَبِيَّةِ
Сурия	سُورِيَا
Шом (Сурия)	الشَّامُ
Саҳрон Кабир	الصَّحْرَاءُ الْكُبْرَى
Тоиф шаҳри (Саудияда)	الطَّائِفُ
Триполи шаҳри (Ливия пойтахти)	طَرَابَلُسُ
Ироқ давлати	العِرَاقُ
Кувайт (давлат ва пойтахт)	الْكُوَيْتُ
Миср	مِصْرُ
Макка шаҳри (Саудияда)	مَكَّةُ الْمُكْرَمَةِ
Саудия Арабистони Қироллиги	الْمَمْلَكَةُ الْعَرَبِيَّةُ السُّعُودِيَّةُ

Иордания	المملكة الأردنية الهاشمية
Хонимийлар	
Киролдиги	
Фронт дарёси	الفرات
Фаластин	فلسطين
Ливия	الجمهورية العربية الليبية الاشتراكية الشعبية
Мадина шаҳри (Саудияда)	المدينة المنورة
Марокан	المغرب الأقصى
Саъво шаҳри (Яман пойтахти)	صنعاء
Дубай шаҳри (БАА да)	دبي
Қатар ярим оролли ва давлати	قطر
Доха (Қатар пойтахти)	الدوحة
Манама (Бахраин пойтахти)	مانامة
Маскат (Омон давлати пойтахти)	مسقط

Омон • султонлиги	سلطنة عمان
Мавритания	موريطانيا
Нуакшот (Мавритания пойтахти)	نواكشوت
Рабат (Марокан пойтахти)	الرباط
Хартум (Судан пойтахти)	الخرطوم
Шаржа	الشارقة

Мундарижа

Сўз боши.....	3
1-дарс.....	4
2-дарс.....	6
3-дарс.....	8
4-дарс.....	12
5-дарс.....	14
6-дарс.....	18
7-дарс.....	21
8-дарс.....	25
9-дарс.....	26
10-дарс.....	29
11-дарс.....	33
12-дарс.....	37
13-дарс.....	43
14-дарс.....	46
15-дарс.....	55
16-дарс.....	61
17-дарс.....	67
18-дарс.....	75
19-дарс.....	79
20-дарс.....	81
Мақтаб ўқувчилари ва олий ўқув юрғи галабалари билиши лозим бўлган энг муҳим сўз ва иборалар.....	85
Сиёсий атамалар лугаги.....	87
Араб давлатлари билан боғлиқ энг муҳим географик номлар.....	89

М. МУҲИТДИНОВ
Ҳ. СУЛАЙМОНОВА

ЭНГ ОСОН АРАБ ТИЛИ

Араб тилини ўрганувчилар учун қўлланма
1-жузь

Техник муҳаррир: Ш. МАМАЖОНОВ
Имловий муҳаррир: Ж. МУҲИТДИНОВ

20.05.09 йилда теришга берилди. 20.05.09 йилда босишга
рухсат этилди. Бичими 60x84, А-5. 6 босма табоқ.
Адади 5000 нусха. Буюртма-968. Баҳоси шартнома
асосида.

*"Наманган" нашриёти
(Наманган шаҳри, Навоий кўчаси, 36)*

*"Ибрат номли босмаҳона" ОАЖда
(Наманган шаҳри, Навоий кўчаси, 36.)
чоп этилди.*

**Фикр ва мулоҳазалар
учун**